

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра фінансів

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:

**«Управління ефективністю формування фінансових
ресурсів підприємства»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи ФБС(з)-М2
спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»

Курилюк Аліна Василівна

Керівник: к.е.н., доцент кафедри фінансів

Солоджук Т.В.

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри менеджменту та
маркетингу

Шурпа С.Я.

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ	7
1.1. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств	7
1.2. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства	20
1.3. Методичні засади ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.....	30
Висновки до розділу 1	37
РОЗДІЛ 2.....	40
ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	40
2.1. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД»	40
2.2. Аналіз структури та динаміки формування фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД»	50
2.3. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД».....	55
Висновки до розділу 2	63
РОЗДІЛ 3	65
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	65
3.1. Напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів підприємства у сучасних умовах.....	65
3.2. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.	70
Висновки до розділу 3	75
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
Додатки	86

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах розвитку економіки України, що супроводжуються високим рівнем нестабільності та воєнної невизначеності, управління фінансовими ресурсами підприємств набуває особливої актуальності. Ефективне формування і використання фінансових ресурсів є однією з ключових умов забезпечення стабільності та конкурентоспроможності підприємств. Саме тому питання управління фінансовими ресурсами є важливим аспектом фінансової діяльності, оскільки від їх оптимальної структури та ефективного використання залежить фінансова стійкість, платоспроможність і загальний розвиток підприємства.

Особливо актуальним стає управління ефективністю формування фінансових ресурсів підприємства в умовах постійних змін у зовнішньому середовищі, зокрема через економічну та політичну нестабільність, викликану збройною агресією РФ проти України, обмеженнями та іншими факторами. Крім того, підприємства стикаються із загостренням проблеми залучення капіталу, що вимагає більшого фокусу на внутрішніх резервах, таких як оптимізація управління фінансовими потоками та підвищення рентабельності.

Управління ефективністю формування фінансових ресурсів підприємства передбачає використання інструментів фінансового планування, аналізу та контролю, що дозволяє підприємству забезпечити збалансовану структуру капіталу, знизити ризики втрати платоспроможності, а також підвищити ефективність використання фінансових ресурсів.

Питаннями формування та використання фінансових ресурсів займалися такі вітчизняні вчені, як М. Д. Білик, І. О. Бланк, О. Д. Василик, І. В. Зятковський, Л. О. Лігоненко, В. М. Опарін, К. В. Павлюк, А. М. Поддєрьогін та багато інших. Вони досліджували різноманітні аспекти управління фінансовими ресурсами, зокрема їх оптимізацію, структуру та ефективне використання в умовах ринкової економіки. Зарубіжні вчені, так як Дж. К. Ван

Хорн, Ю. Бригхем, Е. Хелфер, Р. Брейлі, С. Майерс та інші також зробили значний внесок у розвиток теоретичних і практичних аспектів формування фінансових ресурсів підприємств. Їхні праці допомогли розробити сучасні методики управління фінансами, які дозволяють підвищувати ефективність діяльності підприємств у різних економічних умовах.

Таким чином, сучасне розуміння управління фінансовими ресурсами ґрунтується на численних дослідженнях і напрацюваннях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, що створює міцну основу для подальшого вивчення та вдосконалення цього процесу в контексті розвитку українських підприємств.

Метою магістерської роботи є дослідження процесу управління ефективністю формування фінансових ресурсів підприємства, виявлення основних проблем і напрямів їх оптимізації для забезпечення стійкого розвитку та підвищення фінансової стабільності підприємств в сучасних економічних умовах.

Для досягнення мети роботи було поставлено та вирішено наступні наукові **завдання**:

- дослідити концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств;
- визначити джерела формування фінансових ресурсів підприємства;
- розглянути методичні засади ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;
- провести аналіз джерел формування фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД»;
- проаналізувати структуру та динаміку формування фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД»;
- провести оцінку ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД»;
- визначити напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів підприємства у сучасних умовах;
- визначити можливості підвищення ефективності використання

фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.

Об'єктом дослідження є процес формування та управління фінансовими ресурсами підприємств.

Предметом дослідження – методи та підходи до підвищення ефективності їх використання в сучасних умовах.

Теоретична та методична основа дослідження. Теоретичною і методичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, які охоплюють проблеми управління фінансовими ресурсами підприємств, фінансової стійкості, ефективності використання капіталу, а також оптимізації джерел фінансування.

Методичною основою роботи стали загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, системний підхід, економіко-математичне моделювання та фінансовий аналіз. У процесі дослідження застосовувалися методи оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, а також методи, спрямовані на визначення оптимальних джерел фінансування та їхньої структури.

Також у дослідженні використано нормативно-правову базу України, що регулює питання фінансової діяльності підприємств, а також статистичні та аналітичні матеріали щодо стану фінансових ринків і підприємств у сучасних умовах.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти України, які регулюють діяльність підприємств у сфері фінансового управління, офіційні документи Державної служби статистики України, а також фінансова звітність підприємства, яке ми досліджували. У роботі використовуються дані, отримані з наукових публікацій, монографій, статей вітчизняних та зарубіжних дослідників, що стосуються проблем формування та управління фінансовими ресурсами підприємств. Також дослідження спирається на аналітичні матеріали, опубліковані фінансовими та економічними виданнями, а також інформацію з офіційних сайтів міжнародних фінансових організацій.

У процесі роботи було використано дані фінансової звітності ТОВ «МІЖ-БУД» за період 2021–2023 рр., що дозволило оцінити динаміку формування та використання фінансових ресурсів підприємства і проаналізувати ефективність його фінансової діяльності.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що запропоновані в дослідженні рекомендації можуть бути використані для удосконалення системи управління фінансовими ресурсами на підприємствах, зокрема на ТОВ «МІЖ-БУД». Розроблені методичні підходи до оцінки ефективності формування та використання фінансових ресурсів дозволяють оптимізувати структуру капіталу, поліпшити управління фінансовими потоками, знизити ризики, пов'язані із залученням коштів, і підвищити фінансову стійкість підприємства.

Отримані результати можуть бути використані керівниками підприємств для підвищення рентабельності, покращення ліквідності, управління платоспроможністю та підвищення ефективності прийняття управлінських рішень. Крім того, висновки та рекомендації дослідження можуть бути корисними для фінансових аналітиків, які оцінюють фінансовий стан підприємств, а також для науковців, що займаються питаннями управління фінансовими ресурсами.

Апробація результатів дослідження. Апробація результатів дослідження. Основні результати та висновки, отримані в ході дослідження та викладені в магістерській роботі, були представлені на «Науковій конференції студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2024 році».

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, кожен з яких містить висновки, загальних висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 91 сторінка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств

Основою ефективного функціонування підприємства є належна організація фінансів, яка забезпечує задоволення його потреб у фінансових ресурсах, необхідних для відтворення та розвитку діяльності. Важливу роль у цьому процесі відіграють фінансові ресурси, які є основою для розширеного відтворення. Фінансова політика підприємства базується на збільшенні обсягів фінансових ресурсів, оскільки їхнє зменшення негативно впливає на результати діяльності. Враховуючи це, фінансова стійкість, ліквідність та платоспроможність підприємства залежать від обсягів фінансових ресурсів та їх раціонального використання. Відтак, кожне підприємство прагне розширювати власні фінансові ресурси, досліджуючи можливі резерви та шляхи ефективного використання наявних ресурсів для підвищення ефективності господарювання.

Фролова Т., Лук'яненко Л., Отченаш К. наголошують, що: «у широкому розумінні ресурси – це все те, що індивід чи група можуть використовувати для впливу на інших. Проте таке загальне трактування не дозволяє диференціювати різні елементи політики, як-от суб'єкт, об'єкт, засоби, оскільки ресурсами стають усі чинники, здатні на неї вплинути: власні якості суб'єкта, властивості об'єкта, ситуація, в якій перебуває суб'єкт, матеріальні та інші засоби впливу. Таке розуміння ресурсів втрачає їхню специфіку як окремого, зазвичай матеріалізованого елемента моделі державної політики. Тому доцільно розглядати ресурси у вузькому контексті, трактуючи їх як усі затрати, необхідні для реалізації політики» [60, с. 127].

Яременко В. Г. і Саламанова Н. М. відзначають, що підприємництво є ключовою ланкою економіки на всіх етапах її розвитку. Саме на підприємствах

здійснюється виробництво продукції, забезпечується безпосередній зв'язок працівників із засобами виробництва, а також формується валовий внутрішній продукт.

Сучасний стан національної економіки відображає основні тенденції розвитку вітчизняного господарства. Водночас подальший розвиток країни, підвищення її виробничого потенціалу та вирішення соціальних проблем безпосередньо залежать від масштабності та динаміки підприємницької діяльності. Однак, на сьогоднішній день підприємства змушені діяти в умовах економічної кризи, зумовленої військовими діями, що характеризується нестачею фінансових ресурсів. Інфляція, непередбачувані коливання валютних курсів, зростання відсоткових ставок за кредитами, а також зниження платоспроможного попиту негативно впливають на ефективність діяльності підприємств в Україні. Недостатній обсяг фінансових ресурсів призводить до порушень платіжної дисципліни та зниження рівня фінансової стійкості підприємств, що, в свою чергу, впливає на загальний стан національної економіки [67, с.158].

Іншої думки дотримується Бланк І., який підкреслює, що фінансові ресурси підприємства є коштами, якими суб'єкт господарювання може розпоряджатися. Ці кошти формуються з метою фінансування розвитку підприємства в майбутньому періоді [7, с. 32].

На противагу іншим економістам, Стоянова Е. С. визначає фінансові ресурси підприємства як грошовий капітал, вкладений у підприємство з метою отримання доходів і прибутку. Він зазначає, що сучасна звітність підприємства використовує термін "капітал" замість "фонди" як організаційної форми руху коштів [65, с. 133].

Деякі науковці не розрізняють фінансові ресурси держави та підприємств, надаючи їм загальне визначення. Однак така спроба узагальнення не видається переконливою, оскільки існують суттєві відмінності в змістовному наповненні фінансових ресурсів на макро- та мікроекономічних рівнях. При такому підході ігнорується значна частина специфічних якісних характеристик фінансових

ресурсів підприємств. У процесі ринкової трансформації відбувається чітке розмежування між фінансовими потоками підприємств та держави, що підкреслює необхідність деталізації цих відмінностей.

У цьому контексті також виникають дискусії щодо складу та особливостей фінансових ресурсів економіки, якщо їх розглядати як сукупність фінансових ресурсів різних суб'єктів господарювання, включаючи державу. Ми вважаємо за доцільне чітко розрізнити та визначити фінансові ресурси загалом і фінансові ресурси підприємств окремо. Адже підприємства відіграють ключову роль у створенні, обміні, розподілі та перепрофілюванні фінансових ресурсів серед інших учасників ринку, що робить їх важливими учасниками ринкової економіки.

Основні елементи фінансових ресурсів підприємства будуть детально розглянуті на рис. 1.1.

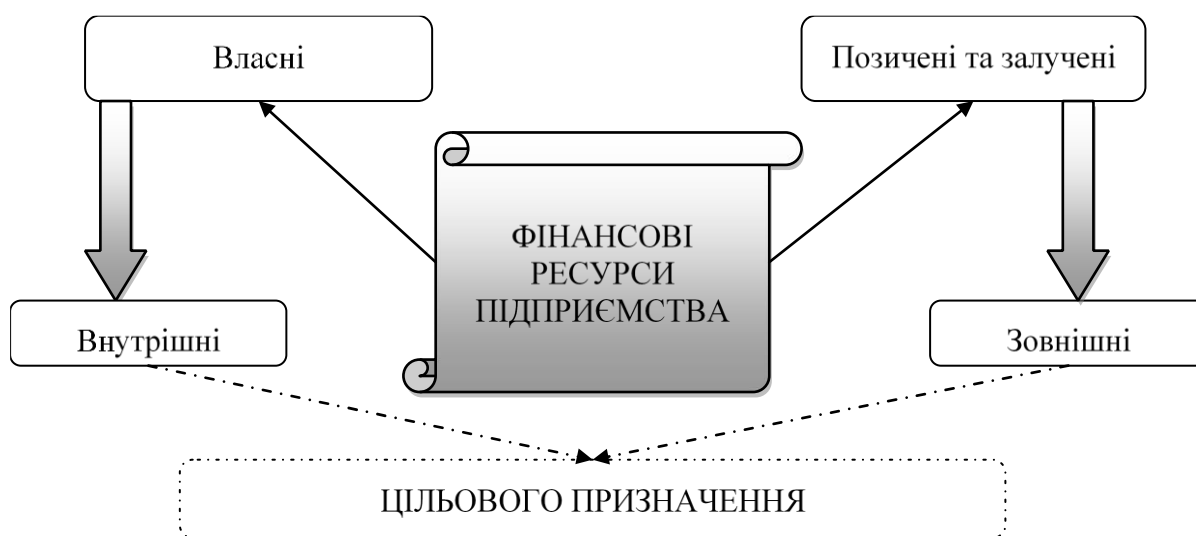

Рис. 1.1. Ключові елементи фінансових ресурсів підприємства [61, с.25].

Бровко Л. І. та Мозговий М. О. підкреслюють важливість використання певних критеріїв при визначенні складу фінансових ресурсів підприємства. Основним критерієм, що визначає фінансові ресурси підприємства, є їх здатність покривати поточні зобов'язання, що в економічній теорії розглядається як платоспроможність. Платоспроможність оборотних активів безпосередньо залежить від часу та витрат, необхідних для їх конвертації в

грошові кошти, тобто від їх ліквідності [13, с.154].

Аналізуючи та розширюючи представлену на рисунку 1.1 класифікацію, слід звернути увагу на те, що в процесі формування фінансових ресурсів підприємства діють у межах різних фінансових взаємовідносин. До них належать взаємовідносини між засновниками і підприємством на етапі його створення; між суб'єктом господарювання та його власниками в процесі діяльності, з урахуванням можливої ліквідації або банкрутства; між суб'єктом господарювання та іншими установами; а також між підприємством і його працівниками в процесі надання ними фінансових ресурсів підприємству.

Варто звернути увагу на позицію Радченко О. Д., який зазначає, що фінансові ресурси підприємства включають сукупність джерел коштів, акумульованих для здійснення всіх видів діяльності підприємства. За характером джерел формування ці ресурси поділяються на власні, позикові та залучені. До власних фінансових ресурсів відносяться кошти, вкладені власниками під час створення підприємства, а також ті, що накопичуються в процесі його діяльності у вигляді доходів і створених резервів. Позикові ресурси – це кошти, які підприємство використовує, але які йому не належать; вони надаються на умовах повернення, терміновості та платності, оформлюються відповідними договорами. Залучені ресурси займають проміжне положення між власними і позиковими: вони не належать підприємству, але перебувають у його обороті, зазвичай використовуючись безоплатно. До залучених джерел, близьких до позикових, відносяться кредиторська заборгованість, зокрема комерційний кредит, тобто заборгованість перед постачальниками та підрядниками за отримані, але ще не сплачені товари або послуги, відкладені податкові зобов'язання, а також бюджетні асигнування, що використовуються на зворотній основі. До власних фінансових ресурсів, за своїм економічним змістом, наближені кошти цільового фінансування, які надаються на безповоротній основі, а також отримані суми страхового відшкодування [25, с. 38].

Ми підтримуємо думку Яременко В. Г. та Саламанова Н. М. щодо того,

що капітал є реальним активом, на який можна постійно впливати з метою отримання нових доходів підприємства та виконання його зобов'язань. Вони зазначають, що капітал являє собою об'єктивний фактор виробництва, який складає частину фінансових ресурсів, що використовуються підприємством у своїй діяльності. Тому, капітал є перетвореною формою фінансових ресурсів, і ототожнювати ці два поняття не слід. Принципова різниця між капіталом і фінансовими ресурсами полягає в тому, що на будь-який момент часу фінансові ресурси можуть бути більшими або дорівнювати капіталу підприємства. Якщо ж фінансові ресурси дорівнюють капіталу, це означає, що підприємство не має жодних фінансових зобов'язань [67, с.159].

Лапа А. підкреслює ряд ознак, характерних для фінансових ресурсів. Вона зазначає, що формування та використання фінансових ресурсів здійснюється відповідно до правового та нормативного забезпечення, і ці ресурси можуть належати суб'єктам господарювання різних організаційно-правових форм або бути зосередженими у суб'єктів фінансового ринку. Основними напрямками використання фінансових ресурсів є відтворення підприємств, соціальне забезпечення працівників та задоволення інших потреб суб'єктів господарювання. Крім того, фінансовим ресурсам підприємств притаманні такі властивості, як стадія утворення, відображення ставлення до власності, наявність джерел формування і цілей використання. Структура фінансових ресурсів підприємства залежить від джерел їх формування та напрямів використання [35, с. 290].

Фінансові ресурси можуть походити з різних джерел, і важливо, щоб керівництво підприємства вчасно ідентифікувало ці джерела та зосередило зусилля структурних підрозділів на їх залученні. Накопичення власних фінансових ресурсів підприємства безпосередньо залежить від прибутку, який може бути отриманий через реалізацію нових товарів і виробів, збільшення обсягів продажу і зменшення витрат. Підприємство також має прагнути до підвищення чистого прибутку, який може бути спрямований на створення різних грошових фондів, розширення основного виробництва, впровадження

новітніх технологій і виплату дивідендів акціонерам. Теоретичний аналіз показує, що незалежно від типу суб'єкта господарювання, залучення фінансових ресурсів може здійснюватися через різноманітні форми фінансування, як внутрішні, так і зовнішні.

Вважаємо доцільним детально дослідити класифікацію фінансових ресурсів підприємства, представлену на рис.1.2.

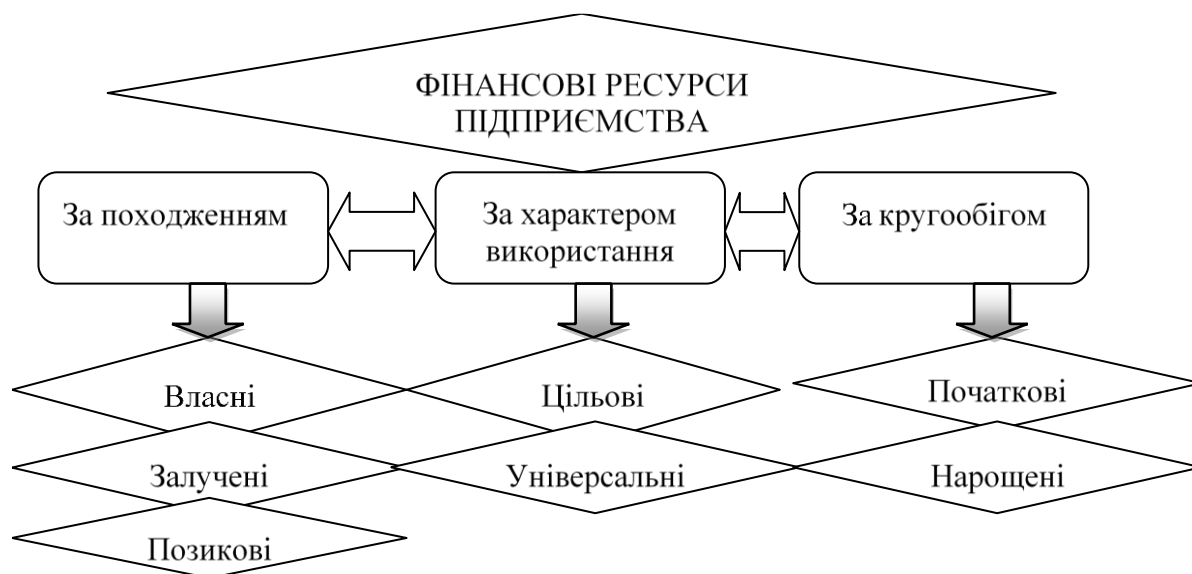

Рис. 1.2. Класифікація фінансових ресурсів підприємства [51, с. 238].

Аналізуючи рис. 1.2., варто звернути увагу на твердження Кірсанової А. М. і Точонова І. В. щодо класифікації фінансових ресурсів за походженням. Вони вказують, що фінансові ресурси поділяються на власні, залучені і позичені [29, с. 116].

Власні ресурси в реальному вираженні представлені в стандартній звітності у формі чистого прибутку та амортизації. В перетвореній формі ці ресурси проявляються як зобов'язання перед співробітниками підприємства. Чистий прибуток – це частина прибутку, що залишається після вирахування обов'язкових платежів, таких як податки, збори, штрафи, пені, неустойки, частина відсотків та інші обов'язкові виплати. Цей прибуток перебуває в розпорядженні підприємства і розподіляється відповідно до рішень керівних органів.

Залучені фінансові ресурси діляться на дві групи: власні та позикові. Таке розмежування зумовлене формою капіталу, яку він приймає від зовнішніх учасників в розвиток підприємства: підприємницький або позиковий капітал. Інвестування підприємницького капіталу призводить до утворення залучених власних фінансових ресурсів, тоді як інвестування позикового капіталу створює позикові кошти. Позичені кошти – це ті, що підприємство отримує на визначений термін, за плату і на умовах повернення, здебільшого у вигляді коротко- і довгострокових кредитів банків [34, с. 140].

Стоянова Є. С. відзначає, що фінансові ресурси класифікуються за характером використання на цільові та універсальні. Цільові фінансові ресурси мають визначене призначення і використовуються для конкретних цілей, таких як амортизаційний фонд, резерви або бюджетні асигнування. Універсальні фінансові ресурси, навпаки, можуть бути використані для різних цілей, включаючи фінансові інвестиції та благодійні внески. Крім того, фінансові ресурси також класифікуються за кругообігом на початкові, які підприємство використовує для старту своєї діяльності, та прирощені, що виникають у процесі функціонування підприємства [50, с. 275].

З огляду на ці класифікації, важливо підкреслити, що збільшення власних фінансових ресурсів підприємства безпосередньо залежить від обсягу отриманого прибутку. Прибуток може бути накопичений через реалізацію нових товарів, збільшення обсягів продажів або зниження витрат. Підприємство повинно також продовжувати збільшувати чистий прибуток, що може бути спрямовано на створення різних грошових фондів, розширення основного виробництва, впровадження нових технологій та виплату доходів акціонерам.

При ухваленні рішення щодо частини чистого прибутку, що має бути спрямована на виплату дивідендів, необхідно враховувати кілька факторів. З одного боку, збільшення виплат дивідендів може підвищити курс акцій та покращити ділову репутацію підприємства. З іншого боку, капіталізація прибутку для розвитку виробництва може бути більш ефективним способом

фінансування діяльності підприємства.

У разі тривалого фінансування розвитку без достатніх інвестицій у технічне оснащення, підприємство може стикатися з проблемами, такими як моральне і фізичне зношення обладнання, зростання витрат на виробництво, втрати конкурентних позицій і зменшення прибутковості. Тому підприємству важливо впроваджувати систематичний фінансовий аналіз для оцінки економічного функціонування та забезпечення належного інформаційного підґрунтя для ключових показників своєї діяльності.

Управління фінансовими ресурсами підприємства є критично важливим завданням, яке ставить перед собою будь-яка організація незалежно від форми власності, галузі або масштабу діяльності. Цей аспект є ключовим через унікальну роль фінансів як ресурсів, що здатні перетворюватися в інші види ресурсів, такі як нерухомість, технології, сировина і трудові ресурси. Ефективність і раціональність цієї трансформації мають суттєвий вплив на економічний добробут підприємства, а також на інтереси всіх зацікавлених сторін, включаючи власників, менеджерів, кредиторів, державу та суспільство загалом. Фінансові ресурси можуть функціонувати як автономні активи, що генерують різноманітні доходи.

У сучасних умовах функціонування підприємств управління фінансовими ресурсами стало основним напрямком практичної діяльності, що охоплює широке коло аспектів, включаючи економічну підготовку, бухгалтерський облік, теорію та практику фінансового управління, правові аспекти і податкові питання. Цей напрямок включає в себе як обґрунтування, так і розробку методологій для ефективного управління фінансовими ресурсами і їх джерелами.

Згідно з твердженням Погріщука Г.Б. і Руденка В.В., ефективне управління фінансовими ресурсами підприємств є основою для стійкого зростання та фінансової стабільності економіки України в умовах ринкової економіки. Неналежне управління фінансовими ресурсами може призвести до збільшення підприємницьких ризиків, погіршення фінансового стану суб'єктів

господарювання і зменшення можливостей залучення капіталу. Це може викликати втрату платоспроможності і фінансової незалежності підприємств, що, у свою чергу, негативно вплине на загальні інвестиції в економіку країни, обмежить ринки товарів і послуг. Управління фінансовими ресурсами стає особливо актуальним у умовах фінансової нестабільності, яка веде до зменшення оборотних активів, скорочення обсягів діяльності, неефективного використання ресурсів та зростання витрат і збитків [45, с. 108].

Розглянемо детальніше трактування управління фінансовими ресурсами підприємства різними науковцями, оскільки в основі функціонування цього процесу лежать фундаментальні положення фінансового менеджменту.

Горбан А.П. підкреслює, що управління фінансовими ресурсами підприємства є комплексом форм і методів, за допомогою яких здійснюється управління грошовими потоками та фінансовими ресурсами [17, с. 216].

Кантур С.Ф. та Коцаб Н.А. зазначають, що управління фінансовими ресурсами підприємства є сукупністю цілеспрямованих методів, операцій, способів і прийомів, що застосовуються для впливу на фінанси з метою досягнення запланованих результатів [30, с. 198].

Бланк І.О. акцентує увагу на тому, що управління фінансовими ресурсами є системою принципів і методів, що використовуються для розробки та реалізації рішень, пов'язаних з ефективним формуванням, розподілом і використанням ресурсів в процесі господарської діяльності [6, с. 358].

Добринь С.В. наголошує на складності управління фінансовими ресурсами, оскільки підприємство повинно забезпечувати не лише платоспроможність і дохідність, але й ефективний кругообіг фінансових ресурсів. Важливо підтримувати баланс між збільшенням обсягів фінансових ресурсів для забезпечення платоспроможності підприємства та забезпеченням ефективності виробництва і конкурентоспроможності продукції через раціональне використання цих ресурсів [25, с. 38].

Узагальнюючи вищезазначене, слід зазначити, що ефективне функціонування будь-якого господарюючого суб'єкта неможливе без чіткого

управління фінансовими ресурсами. Це управління характеризується застосуванням цілеспрямованих методів, дій, важелів і маніпуляцій, спрямованих на оптимізацію використання фінансових ресурсів для досягнення бажаних результатів.

Аналізуючи праці Дороніної М.С. та Пономаренка В.С., слід зазначити, що вони підкреслюють необхідність розробки вдосконаленого механізму управління фінансовими ресурсами, який відповідав би сучасним умовам господарювання. Вони стверджують, що формалізований опис процесу управління фінансовими ресурсами підприємства повинен базуватися на визначенні комплексу показників, які відображають різні параметри та результати управлінських дій [45, с. 107].

Козачок І.А. акцентує увагу на тому, що в умовах ринкових перетворень необхідно розробити цілісну систему принципів управління фінансовими ресурсами підприємства. Ця система повинна бути орієнтована на нові умови функціонування, включаючи забезпечення конкурентної переваги як основної мети розвитку підприємства. Він також вказує на важливість оцінки ресурсного потенціалу підприємства, що охоплює трудові, матеріальні та фінансові ресурси, забезпечення одноманітності техніко-економічних механізмів розподілу ресурсів на всіх рівнях технологічної структури, а також необхідність зіставлення фінансового потенціалу з цільовими стратегічними орієнтирами і прийнятним рівнем ризику для забезпечення фінансової безпеки підприємства [34, с. 140].

З урахуванням ключових принципів теорії менеджменту та дослідження економічного змісту і необхідності фінансових ресурсів для підприємства, на рис. 1.3 буде представлена інформаційна модель загальної системи управління фінансовими ресурсами підприємства.

Аналізуючи рис.1.3, можна виділити два основних елемента управління фінансовими ресурсами підприємства: перший – управління взаємодією внутрішніх підрозділів, а другий – управління фінансовими ресурсами, залученими ззовні. Внутрішнє фінансове управління забезпечує економічну

ефективність через інтеграцію роботи внутрішніх підрозділів. Це включає досягнення синергетичного ефекту, зниження витрат та невиробничих платежів, зміну термінів їх сплати, отримання додаткових знижок при закупівлі сировини та запасних частин, а також зменшення витрат на збут продукції завдяки оптимізації логістичних схем.

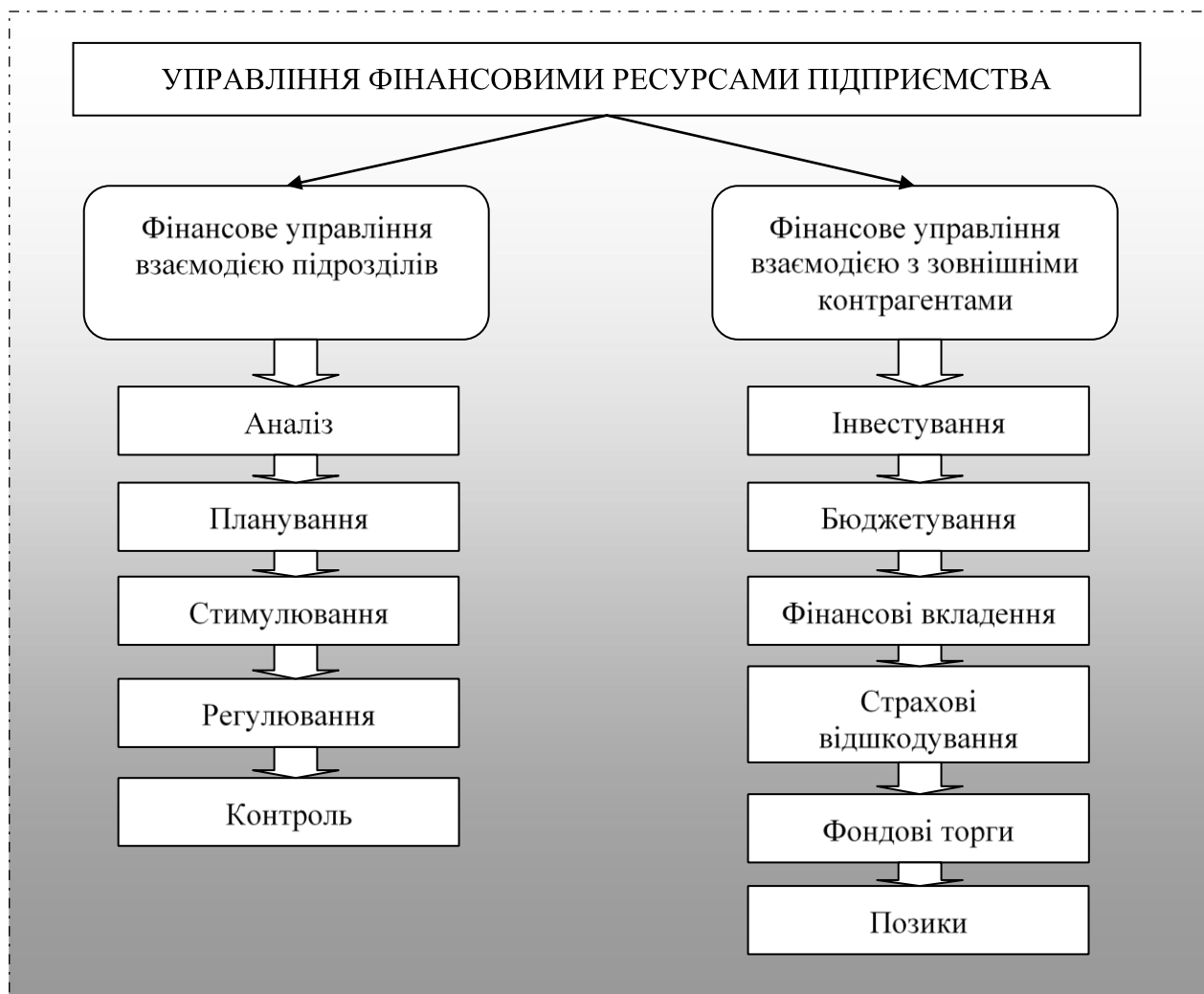

Рис. 1.3. Інформаційна модель загальної системи керування ресурсами підприємства фінансовими [45, с. 108].

З іншого боку, управління фінансовими ресурсами, залученими ззовні, дозволяє підприємству стратегічно розвиватися. Ключовими елементами цього процесу є своєчасна оцінка інвестицій, продаж акцій, державна підтримка, страхове відшкодування, підприємницький капітал і доходи від фінансових

вкладень.

Як зазначає Радченко І. В., метою управління фінансовими ресурсами є забезпечення підприємства оптимальним обсягом фінансових ресурсів у кожний конкретний період часу відповідно до напрямів його розвитку. Це передбачає організацію формування необхідного рівня та раціонального використання фінансових ресурсів, максимізацію прибутку та підвищення ринкової вартості підприємства [50, с. 22].

Данилко В.К. та Ситий Д.В. підкреслюють, що система управління фінансовими ресурсами є сукупністю форм і методів, які використовуються для управління грошовим оборотом та фінансовими ресурсами. Ефективність такої системи визначається її здатністю не лише раціонально використовувати наявні ресурси, а й забезпечити системний пошук можливостей для подальшого розвитку підприємства [23, с. 104].

Аналізуючи інформацію, наведемо точку зору В.К. Данилка та Д.В. Ситого стосовно прогресивних методів управління фінансовими ресурсами. Зокрема, вони вважають, що ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства передбачає використання широкого спектру цінних паперів, таких як депозитарні розписки, похідні цінні папери та різноманітні корпоративні облігації, а також можливість виходу не тільки на національний, а й на міжнародний фінансовий ринок. Однак застосування цих прогресивних методів у вітчизняних підприємствах є досить обмеженим або навіть неможливим. Це пояснюється низьким рівнем інвестиційної привабливості підприємств, що ускладнює успішне розміщення емітованих цінних паперів; переважанням доступу до міжнародних фінансових ринків великих корпорацій, а не малого та середнього бізнесу; високими накладними витратами, пов'язаними з емісією цінних паперів, що знижує економічну ефективність залучення коштів з фондового ринку; а також недостатнім рівнем знань та навичок у працівників фінансових служб підприємств, що обмежує можливості застосування зазначених методів.

Що стосується традиційних методів управління фінансовими ресурсами,

то збільшення позикового капіталу вітчизняних підприємств шляхом залучення банківських кредитів ускладнюється через обмеженість кредитних ресурсів, високі витрати на їх використання та значні кредитні і валютні ризики [23, с. 107].

Узагальнюючи, варто відзначити, що для ефективного функціонування системи управління фінансами підприємства важливо застосувати інноваційну типологію фінансового управління, яка базується на чітко визначених принципах. Крім визначення основної мети управління фінансами, необхідно виокремити і ключові завдання, серед яких:

- Генерування необхідного рівня фінансових ресурсів.
- Створення найбільш ефективного використання фінансових ресурсів.
- Оптимізація грошових потоків.
- Максимізація прибутку при прийнятному рівні фінансових ризиків.
- Забезпечення фінансової стабільності підприємства.
- Контроль за швидкістю зростання економічного потенціалу підприємства.
- Мінімізація витрат та інші завдання.

Формулювання цих завдань залежить від технологій, розмірів підприємства, ситуації на ринку, економічних і політичних факторів, а також інших чинників.

Отже, управління фінансовими ресурсами підприємства є основною підсистемою загальної системи організації управління. Воно сприяє відповіді на важливі питання, пов'язані з розміром і структурою активів підприємства, що допомагає досягти поставлених цілей і завдань, знайти джерела для поточного та перспективного фінансового управління, забезпечуючи платоспроможність і фінансову стабільність підприємства.

Все вищезгадане дозволяє зробити висновок, що управління фінансами підприємства є процесом, орієнтованим на оптимізацію руху і розподілу грошових коштів для досягнення цілей як підприємства в цілому, так і окремих

працівників. Основна мета фінансового управління – вплинути на рівень та структуру грошових потоків таким чином, щоб підприємство досягло своїх цілей. Власне, фінансове управління є управлінням фінансовими ресурсами.

Процес управління фінансами має включати аналіз, планування, облік, контроль і регулювання грошових коштів. Важливо, щоб система управління фінансами була динамічною, характеризуючи себе гнучкістю та адаптивністю до змін, орієнтацією на інновації та активним пошуком і розробкою нових ідей для залучення інвестицій. У нових умовах система управління фінансами стає джерелом додаткових фінансових ресурсів для розвитку бізнесу.

1.2. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства

Виробнича і фінансова діяльність підприємств розпочинається з формування фінансових ресурсів, які є основою для стабільного функціонування процесу виробництва, його постійного зростання та конкурентоспроможності підприємства на ринку.

У ринковій економіці України ефективність використання фінансових ресурсів є ключовою умовою для її функціонування. Для забезпечення належного управління цим процесом необхідно розробити спеціальну фінансову політику, спрямовану на залучення фінансових ресурсів з різних джерел для потреб підприємства в майбутньому [67, с. 160].

Ресурси підприємства є невід'ємною частиною його функціонування і забезпечують процес розширеного відтворення на всіх етапах. Однією з головних проблем є постійна недостатність власних фінансових ресурсів.

Формування фінансових ресурсів підприємства є складним процесом, який вимагає максимального взаємодії з зовнішнім середовищем та забезпечення високої якості їх використання [34, с. 140–142].

Формування фінансових ресурсів підприємства визначається як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками.

Внутрішні чинники охоплюють аспекти, які безпосередньо пов'язані з діяльністю підприємства і впливають на його фінансові ресурси. Серед них:

- чітке визначення цілей і завдань підприємства.
- ефективне використання та контроль над фінансовими ресурсами.
- зменшення запасів та витрат шляхом оптимізації обсягів виробництва.
- забезпечення максимальної віддачі від обладнання та зменшення сезонних коливань через випуск альтернативних продуктів.
- узгодження збутової стратегії з виробничою.
- адаптація продукції до виробничих можливостей і потреб ринку.
- встановлення цінових рівнів, що відповідають позиціонуванню продукції за критеріями "ціна - якість".
- оцінка ринкових тенденцій і вимог.
- точність і ефективність фінансового, управлінського та податкового обліку.
- розробка і узгодження планів взаємодії з партнерами відповідно до фінансового плану.
- планування і реалізація маркетингових заходів.
- моніторинг і пошук шляхів зниження цін.
- оцінка та оптимізація структури витрат підприємства.
- узгодження результатів діяльності з фінансовими цілями підприємства.
- відповідність організаційної структури і фінансового плану вимогам до персоналу.

Ці внутрішні чинники є основою для ефективного управління фінансовими ресурсами та забезпечують стабільний розвиток підприємства в умовах мінливого середовища.

До зовнішніх чинників формування фінансових ресурсів підприємства відносяться: інфляція, коливання цін на ресурси, розвиток фінансового ринку, а також загальний стан економіки [4, с. 55-56]. Ці фактори впливають на

формування фінансових ресурсів шляхом регулювання структури і потужності різних фінансових джерел.

Основним завданням управління фінансовими ресурсами є забезпечення підприємства достатнім обсягом фінансування, підвищення ринкової вартості та максимізація прибутку.

Фінансові ресурси підприємства формуються за рахунок власних і залучених коштів. До власних коштів відносяться:

- Статутний капітал – це капітал, що створюється за рахунок внесків засновників або номінальної вартості акцій підприємства [22, с. 465]. Він зазначається в установчих документах і визначає відносини власності та управління підприємством. Сума статутного капіталу не може бути меншою за встановлену законодавством [68, с. 127–128].

- Амортизаційні відрахування – це процес поступового перенесення вартості основних фондів на виготовлену продукцію [22, с. 465]. Це одне з найдешевших джерел фінансування, оскільки не оподатковується і не потребує витрат на мобілізацію. Розмір амортизаційних відрахувань визначається нормами амортизації, структурою груп і балансовою вартістю основних засобів підприємства [55, с. 402].

Підприємству слід самостійно обирати метод нарахування амортизаційних відрахувань, який сприятиме прискоренню оновлення основних засобів, підвищенню продуктивності їхньої активної частини та збільшенню розмірів власних фінансових ресурсів.

До джерел формування власних фінансових ресурсів підприємства відносяться:

- Дохід – це кошти, отримані від продажу товарів чи послуг.
- Прибуток – це різниця між доходами та витратами, що свідчить про фінансовий результат діяльності підприємства.

Ці кошти формуються безпосередньо з фінансово-господарської діяльності підприємства і займають важливу частку у формуванні власного капіталу підприємства.

До залучених коштів належать:

- отримані кредити;
- пайові внески громадян;
- мобілізовані на фінансовому ринку кошти;
- кошти від випуску та емісії акцій;
- кошти, що надходять у зв'язку з розподілом фінансових ресурсів між державним та місцевими бюджетами;
- кошти цільових фондів, надані на безповоротній основі;
- страхові відшкодування.

Залучені кошти дозволяють новим підприємствам сформувати свій капітал, а вже існуючим підприємствам – збільшити розмір свого капіталу [64, с. 155].

При формуванні фінансових ресурсів на підприємстві слід дотримуватися таких принципів:

- Урахування перспектив розвитку господарської діяльності підприємства – планування фінансових ресурсів має враховувати майбутні потреби і можливості розвитку підприємства.
- Відповідність обсягу залучених фінансових ресурсів обсягу сформованих активів – обсяг залучених фінансових ресурсів повинен відповідати розміру активів підприємства, що забезпечує стабільність і ефективність його фінансової діяльності.
- Високоєфективне використання фінансових ресурсів – необхідно забезпечити відповідність між складовими фінансових ресурсів і напрямками їх використання для підвищення ефективності господарської діяльності підприємства.
- Оптимальність структури джерел фінансування – важливо забезпечити оптимальне співвідношення між власними та позиковими ресурсами підприємства для ефективного функціонування фінансової системи.
- Мінімізація витрат на формування фінансових ресурсів – реалізація цього принципу передбачає розрахунок вартості кожної складової фінансових

ресурсів і залучення їх із джерел, які забезпечують найменші витрати на формування та використання цих ресурсів [62, с. 198].

Подерьогін А.М. [46, с. 78] пропонує класифікувати джерела формування фінансових ресурсів підприємства за такими напрямками :

1. Фінансові ресурси, що формуються під час створення підприємства:
 - Акціонерний капітал.
 - Внески членів товариства.
 - Бюджетні кошти.
 - Галузеві фінансові ресурси.
2. Ресурси, що формуються з власних і притриманих до них коштів:
 - Доходи від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності (валові і чистий доходи, прибуток від основної діяльності, прибуток від операційної діяльності, прибуток від фінансових операцій, прибуток від іншої діяльності та надзвичайних подій);
 - Надходження: амортизаційні відрахування; цільові надходження; стійкі пасиви.
3. Кошти, що мобілізуються на фінансовому ринку:
 - надходження від емісії акцій, облігацій та інших цінних паперів,
 - фінансовий лізинг, комерційні та банківські кредити,
4. Фінансові ресурси, що надходять у процесі розподілу грошових надходжень:
 - кошти від асоціацій і галузевих структур,
 - страхові відшкодування,
 - бюджетні інвестиції, асигнування, дотації, субсидії.

Деякі науковці трактують фінансові ресурси підприємства як капітал, тому розглянемо структуру джерел формування фінансових ресурсів. Джерела формування фінансових ресурсів поділяються на власний та позиковий капітал.

Власний капітал включає:

- Статутний капітал – заснований за рахунок внесків засновників або вартості акцій підприємства [38, с. 71].

- Пайовий капітал – внески членів товариства або кооперативу.
- Додатковий капітал – кошти, отримані через емісію акцій за ціною, що перевищує номінальну.
- Резервний капітал – кошти, відкладені на покриття можливих збитків або непередбачених витрат.
- Нерозподілений прибуток – частина прибутку, що не була розподілена між акціонерами і залишається в розпорядженні підприємства.

Позиковий капітал ділиться на:

- Довгостроковий позиковий капітал: довгострокові банківські кредити, довгострокові фінансові та інші зобов'язання.
- Короткостроковий позиковий капітал: короткострокові банківські кредити, поточні зобов'язання за рахунками, кредиторська заборгованість.

Довгостроковий та короткостроковий капітал використовуються для фінансування необоротних і оборотних активів, а також для ведення діяльності, що приносить дохід і прибуток, а також для виконання зобов'язань перед контрагентами.

Таким чином, джерела формування фінансових ресурсів можна структурувати наступним чином:

1. Кошти, сформовані за рахунок внесків юридичних і фізичних осіб у статутний фонд під час заснування підприємства [14, с. 34].
2. Ресурси, що формуються за рахунок доходів і прибутків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, амортизаційних відрахувань, цільових надходжень, стійких пасивів у вигляді кредиторської заборгованості [66, с. 267].
3. Ресурси, розміщені на фінансовому ринку від емісії акцій, облігацій та інших видів цінних паперів, а також отримані банківські і комерційні кредити [55, с. 399].
4. Ресурси, сформовані за рахунок бюджетних інвестицій, державних дотацій та субсидій, страхових відшкодувань [14, с. 32].

Кожне джерело формування фінансових ресурсів має свої позитивні та

негативні характеристики. Власним фінансовим ресурсам притаманні простота і швидкість залучення, забезпечення фінансової стійкості розвитку підприємства, зниження ризику банкрутства, а також збереження повного управління і контролю з боку засновників. Однак обсяги залучення власних фінансових ресурсів обмежені і залежать від ефективності діяльності підприємства в попередньому періоді та його фінансових можливостей.

На відміну від власних фінансових ресурсів, позикові ресурси забезпечують підприємствам широкі можливості для залучення капіталу та розширення обсягів їхньої діяльності. Проте використання позикових коштів має свої труднощі. Зокрема, залучення позикових коштів може збільшити ризик неплатоспроможності та зменшити фінансову стійкість підприємства.

В сучасних умовах не слід надавати перевагу тільки одному джерелу формування фінансових ресурсів через можливі негативні наслідки. Використання лише власних коштів може обмежити зростання фінансового потенціалу підприємства. У той же час, надмірне використання позикових та залучених коштів може забезпечити виживання і прогресивний розвиток в умовах нестабільності, але при цьому значно підвищити фінансові ризики [19, с. 470].

Високий відсоток власних фінансових ресурсів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємств, тоді як велика частка позичених коштів може свідчити про фінансові труднощі [13, с. 154].

Співвідношення власних і позикових коштів у загальному обсязі фінансових ресурсів підприємства формує показник структури капіталу, який є важливим критерієм оцінки фінансового стану підприємства.

Вибір способів залучення позикових коштів слід здійснювати з урахуванням підтримання нормальною кредитної політики та розгляду переваг і недоліків. Хоча позичковий капітал може бути вигідним в умовах високої інфляції, адже плата за позикові кошти враховується до складу витрат підприємства і не оподатковується, в сучасних умовах часто більш вигідно користуватися власними фінансовими ресурсами. Велика частка позикових

коштів підвищує ризик банкрутства, тому їх слід використовувати обережно і тільки в разі крайньої необхідності [55, с. 399], проте правильно визначена сума позикового капіталу підприємством, може сприяти зростання рентабельності власного капіталу завдяки ефекту фінансового левериджу.

Костецький В.В. стверджує, що в сучасних умовах підприємства повинні формувати структуру фінансових ресурсів, яка забезпечить ефективне зростання їхньої діяльності, платоспроможність, фінансову стійкість та мінімізує фінансові ризики [29, с. 116].

При залученні фінансових ресурсів підприємства можуть використовувати різні стратегії, які поділяються на внутрішні та зовнішні:

1. Використання власних коштів для розширення ринкової частки. Ця стратегія підходить для підприємств, які працюють на нестабільних ринках, і є менш прибутковою.

2. Об'єднання фінансових ресурсів великих і середніх підприємств для реалізації ідей щодо захоплення нових ринків.

3. Використання всіх доступних джерел фінансування (позики, випуск акцій тощо) для формування та реалізації перспективних інноваційних програм середніх та малих підприємств. Хоча ця стратегія є ризикованою, вона може бути високоприбутковою.

4. Залучення допоміжних коштів від великих фірм, які є споживачами продукції в рамках співпраці з ними.

5. Перехресне фінансування, при якому підрозділи, що накопичують фінансові кошти, розподіляють їх між підрозділами, де є їхній дефіцит.

Зовнішня орієнтація таких стратегій спирається на позикові кошти, такі як облігаційні позики та банківські кредити, тоді як внутрішня орієнтація базується на власних ресурсах, таких як статутний капітал та прибуток.

Стратегія фінансування визначає такі аспекти:

1. Оптимальне співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування.

2. Ціну, яку підприємство може заплатити за залучені кошти.

3. Пропорції розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів між підрозділами підприємства [10, с. 15].

Формування фінансових ресурсів з різних джерел дозволяє підприємству своєчасно інвестувати в нове виробництво, розширювати і модернізувати існуючі основні засоби, фінансувати наукові дослідження та розробки.

У процесі формування фінансових ресурсів особливо важливими є їх збалансованість і визначення оптимальної структури джерел. Вчені пропонують різні підходи до цієї проблеми. Найбільш детально питання оптимізації структури фінансових ресурсів розглянув Бланк І.О., який виокремлює такі критерії:

1. Критерій максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності власного капіталу. Цей метод базується на розрахунках рівня фінансової рентабельності при різних структурах ресурсів. Він використовує показник ефекту фінансового левериджу, що демонструє, як підвищення частки залученого капіталу може збільшити рентабельність власного капіталу. Позитивний ефект спостерігається лише тоді, коли різниця між валовим прибутком і середнім відсотком за кредит є позитивною.

2. Критерій мінімізації вартості структури фінансових ресурсів. Цей критерій орієнтується на попередню оцінку вартості власного та залученого капіталу при різних умовах їх формування та обслуговування, а також на розрахунок середньозваженої вартості капіталу.

3. Критерій мінімізації рівня фінансових ризиків. Цей підхід полягає у виборі джерел фінансування для різних складових активів підприємства, з метою зменшення фінансових ризиків [7, с. 32].

При оцінці вартості окремих джерел фінансування можуть виникати такі недоліки:

1. Ігнорування додаткових витрат. Зазвичай увага зосереджена лише на платі за користування позиковими коштами, без врахування можливих додаткових витрат, які можуть бути суттєвими.

2. Неврахування фактора часу. Особливо при довгостроковому

фінансуванні фактор часу може суттєво впливати на вартість залучених коштів, включаючи платежі за користування та повернення боргу.

3. Незадовільне обґрунтування критерію оптимізації. Критерії оптимізації не завжди обґрунтовані, що може вплинути на точність прийнятих рішень.

4. Недостатня увага до фінансової стійкості та платоспроможності. Економіко-математичні моделі часто не враховують важливі обмеження, пов'язані із забезпеченням фінансової стійкості та платоспроможності підприємств.

Ці недоліки можуть впливати на короткострокове фінансування і значно впливають на вибір варіанту фінансового забезпечення на тривалу перспективу [26, с. 79-80].

Аналіз формування фінансових ресурсів підприємства можна провести за такою послідовністю:

1. Аналіз джерел формування капіталу. Оцінка структури джерел фінансових ресурсів в цілому, аналіз власних і позикових коштів, а також кредиторської заборгованості.

2. Аналіз активів підприємства. Включає оцінку складу і структури капіталу, а також аналіз оборотного капіталу та дебіторської заборгованості.

3. Аналіз ліквідності балансу. Перебудова активів за ознакою ліквідності та пасивів за ознакою терміновості їх погашення. Основна мета – перевірка здатності підприємства розраховуватись за своїми зобов'язаннями.

4. Порівняння фінансових показників. Зіставлення показників одного підприємства з іншими або за різні звітні періоди, що дозволяє розрахувати узагальнюючий рейтинговий показник.

Перші два етапи аналізу є обов'язковими для оцінки формування фінансових ресурсів підприємства [4, с. 55].

Фінансова стійкість підприємства безпосередньо залежить від структури його фінансових ресурсів, яка включає як власний, так і позиковий капітал. Ось кілька ключових аспектів, які варто враховувати при формуванні фінансових ресурсів:

1. Власний капітал забезпечує стабільність і незалежність

підприємства. Його наявність підвищує фінансову стійкість, знижуючи ризик банкрутства. Однак використання лише власних ресурсів може обмежити темпи розвитку і розширення підприємства, оскільки обсяг власних коштів може бути недостатнім для фінансування масштабних проектів.

2. Позиковий капітал дозволяє розширювати діяльність і швидше реагувати на зміни ринку, але він також несе додаткові ризики. Велика частка позикових коштів може збільшити фінансові ризики та знизити стійкість підприємства, особливо в умовах економічної нестабільності.

3. Залучення фінансових ресурсів має враховувати як внутрішні, так і зовнішні фактори. Внутрішні фактори включають стан основних засобів, механізацію виробництва, кваліфікацію персоналу тощо. Зовнішні фактори включають попит на продукцію, тенденції розвитку галузі та загальноекономічні умови.

Формування фінансових ресурсів з різних джерел надає підприємству можливість адаптуватися до змін ринку, розширювати асортимент продукції та збільшувати масштаби виробництва. Однак для забезпечення фінансової стійкості важливо дотримуватися оптимального співвідношення між власними і позиковими джерелами фінансування, щоб забезпечити нормальний розвиток і зменшити ризики [65, с. 144-145].

1.3. Методичні засади ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

У сучасних умовах функціонування підприємств, питання покращення управління фінансовими ресурсами стає надзвичайно актуальним і привертає зростаючу увагу керівників і фахівців у сфері фінансів та економіки. Від ефективності використання фінансових ресурсів значною мірою залежить життєздатність підприємства. Аналіз дієвості використання фінансових ресурсів є критично важливим для прийняття управлінських рішень. Якість та

детальність цього аналізу визначають ефективність подальшого застосування фінансових ресурсів у діяльності підприємства.

У будь-якій сфері господарювання достатність фінансових ресурсів є ключовою для забезпечення стабільності й життєздатності організації. У ринковій економіці ці аспекти мають першочергове значення, адже ефективне використання фінансових ресурсів і капіталу сприяє формуванню фінансової стійкості та забезпеченню достатності підприємства. Вибір і управління капіталом, а також оптимізація його структури впливають на фінансовий добробут і ефективність діяльності підприємства.

Глушко А.Д. та Філіп М.Ф. акцентують увагу на тому, що на сучасному етапі розвитку національної економіки, у контексті зростання конкурентної боротьби як на вітчизняному, так і на світовому ринках, критичним стає питання ефективного управління фінансовими ресурсами. Забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами та оптимальна структура джерел фінансування активів є одними з ключових умов для успішної фінансово-господарської діяльності. Ефективне управління фінансовими ресурсами не лише допомагає підприємству адаптуватися до ринкових змін і стабілізувати фінансовий стан, а й зміцнює його спроможність протистояти внутрішнім і зовнішнім фінансовим загрозам, стимулює інвестиційну активність та визначає загальні результати функціонування національної економіки [19, с. 470].

Рівень ефективності управління фінансовими ресурсами значною мірою залежить від організації процесів їх аналізу на підприємстві. Аналіз фінансових ресурсів є технологічною ланкою системи управління, яка забезпечує якісну основу для управління. Отже, обґрунтування методичних підходів до аналізу фінансових ресурсів підприємств є важливим як з наукової, так і з практичної точки зору для забезпечення їх ефективного управління [19, с. 471].

На думку Савицької Г.В., метод є системним і комплексним підходом до вивчення, вимірювання та узагальнення впливу факторів на діяльність підприємства з метою виявлення варіантів підвищення її ефективності [56, с. 23]. Оцінка дієвості використання фінансових ресурсів спрямована на

максимізацію ефективності функціонування підприємства шляхом впровадження інноваційних методик їх застосування та управління.

Савицька Г.В. також підкреслює, що основними завданнями оцінки ефективності використання фінансових ресурсів є: діагностика фінансового стану підприємства, виявлення проблемних місць та аналіз причин їх виникнення; пошук способів покращення фінансового стану, фінансової стійкості та платоспроможності підприємства; розробка і впровадження заходів, що спрямовані на більш ефективне використання фінансових ресурсів і посилення фінансового становища підприємства; прогнозування можливих фінансових результатів та створення моделей фінансового стану при різних сценаріях використання ресурсів. Оцінка ефективності використання охоплює такі складові: аналіз структури та динаміки фінансових ресурсів щодо їх розміщення та джерел формування; оцінка ефективності та інтенсивності використання фінансових ресурсів; оцінка платоспроможності та кредитоспроможності підприємства [56, с. 29].

Інформаційною базою для оцінки дієвості використання фінансових ресурсів підприємства є дані бухгалтерського балансу, первинні дані та аналітичний облік. Основні методи оцінки дієвості застосування фінансових ресурсів підприємства зображено на рисунку 1.4.

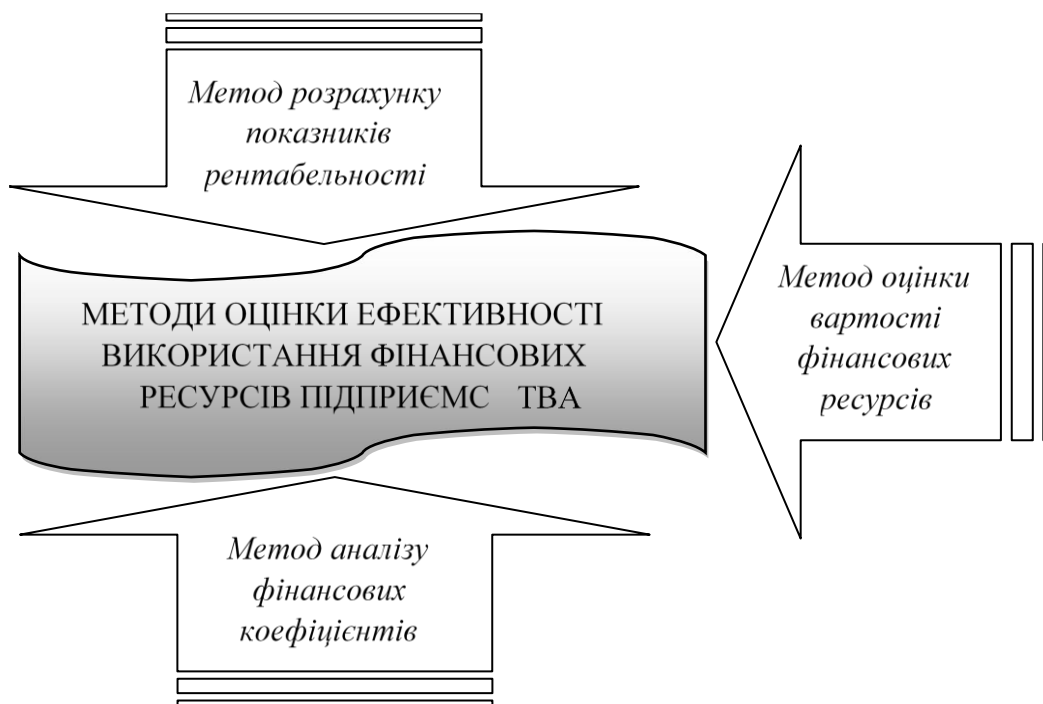

Рис. 1.4. Основні методи оцінки дієвості використання ресурсів фінансових [37, с. 5].

Аналізуючи рис. 1.4, звернемо увагу на те, що метод розрахунку рентабельності дозволяє оцінити загальну ефективність роботи підприємства та його прибутковість. Показники рентабельності, на відміну від чистого прибутку, детальніше відображають кінцеві результати діяльності підприємства, оскільки вони демонструють ефект від співвідношення споживаних ресурсів. До основних показників рентабельності належать:

1. Рентабельність власного капіталу (ROE) — обчислюється як відношення чистого прибутку до середнього значення власного капіталу підприємства. Цей показник вказує на здатність компанії генерувати прибуток із власного капіталу.

$$\text{ROE} = \text{Чистий прибуток} / \text{Середній власний капітал} \quad (1.1);$$

2. Рентабельність продажів (ROS) — визначається як відношення

операційного прибутку до загального обсягу продажів і вказує на ефективність контролю за витратами.

$$\text{ROS} = \text{Операційний прибуток} / \text{Виручка від продажів} \quad (1.2);$$

3. Рентабельність активів (ROA) — обчислюється як відношення чистого прибутку до загальної вартості активів. Вона показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання прибутку.

$$\text{ROA} = \text{Чистий прибуток} / \text{Загальна вартість активів} \quad (1.3);$$

4. Рентабельність інвестицій (ROI) — показує ефективність вкладених інвестицій та обчислюється як відношення прибутку від інвестицій до суми інвестованих коштів.

$$\text{ROI} = \text{Прибуток від інвестицій} / \text{Інвестиції} \quad (1.4);$$

Метод оцінки вартості фінансових ресурсів зосереджується на розрахунку вартості капіталу підприємства, що відображає прибутковість операційної діяльності та частку прибутку, яку потрібно сплатити за використання сформованого та залученого капіталу. Метод оцінки вартості фінансових ресурсів націлений на визначення вартості капіталу підприємства. Вартість капіталу складається з кількох компонентів:

1. Вартість власного капіталу — це дохід, який власники капіталу очікують отримати за рахунок своїх вкладень. Обчислюється з використанням моделей оцінки, таких як модель оцінки капітальних активів (CAPM).

2. Вартість позикового капіталу — обчислюється на основі процентної ставки за позики, включаючи витрати на банківські кредити та облігації.

3. Середньозважена вартість капіталу (WACC) — є важливим показником для визначення загальної вартості капіталу, оскільки враховує пропорційний

вплив кожного джерела фінансування:

$$WACC = (\text{Вартість власного капіталу} \times \text{Частка власного капіталу} / \text{Загальний капітал}) + (\text{Вартість позикового капіталу} \times \text{Частка позикового капіталу} / \text{Загальний капітал}).$$

Метод аналізу фінансових коефіцієнтів базується на розрахунку співвідношень різних показників фінансової діяльності підприємства. Отримані показники порівнюються з нормативами або середніми значеннями для підприємств тієї ж галузі. У фінансовому менеджменті найчастіше використовуються такі коефіцієнти: коефіцієнти оцінки фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства, а також коефіцієнти оборотності активів і капіталу.

Після проведення оцінки ефективності використання фінансових ресурсів, фінансово-економічні служби підприємства розробляють систему управління фінансовими ресурсами. До цієї системи входять такі елементи, як планування грошових потоків, управління максимально допустимим рівнем дебіторської заборгованості, розподіл коштів за напрямками і фондами тощо. Таким чином, комплексне застосування всіх перерахованих методів дозволяє отримати максимально точну оцінку ефективності використання фінансових ресурсів, що в свою чергу сприяє прийняттю обґрунтованих рішень у сфері фінансової політики підприємства.

Згідно з думкою Шевчук Н.А. та Гречухіна О.С., «оцінка якості управління фінансовими ресурсами підприємства повинна проводитися за критеріями стійкості, платоспроможності та ділової активності, які аналізуються через показники структури капіталу, ліквідності та оборотності. Це дозволяє оцінити вплив якості управління фінансовими ресурсами на рівень рентабельності та динаміку розвитку підприємства» [64, с. 156].

З огляду на вищезазначене, пропонуємо на рис. 1.5 розглянути структуровані критерії та показники управління фінансовими ресурсами підприємства.

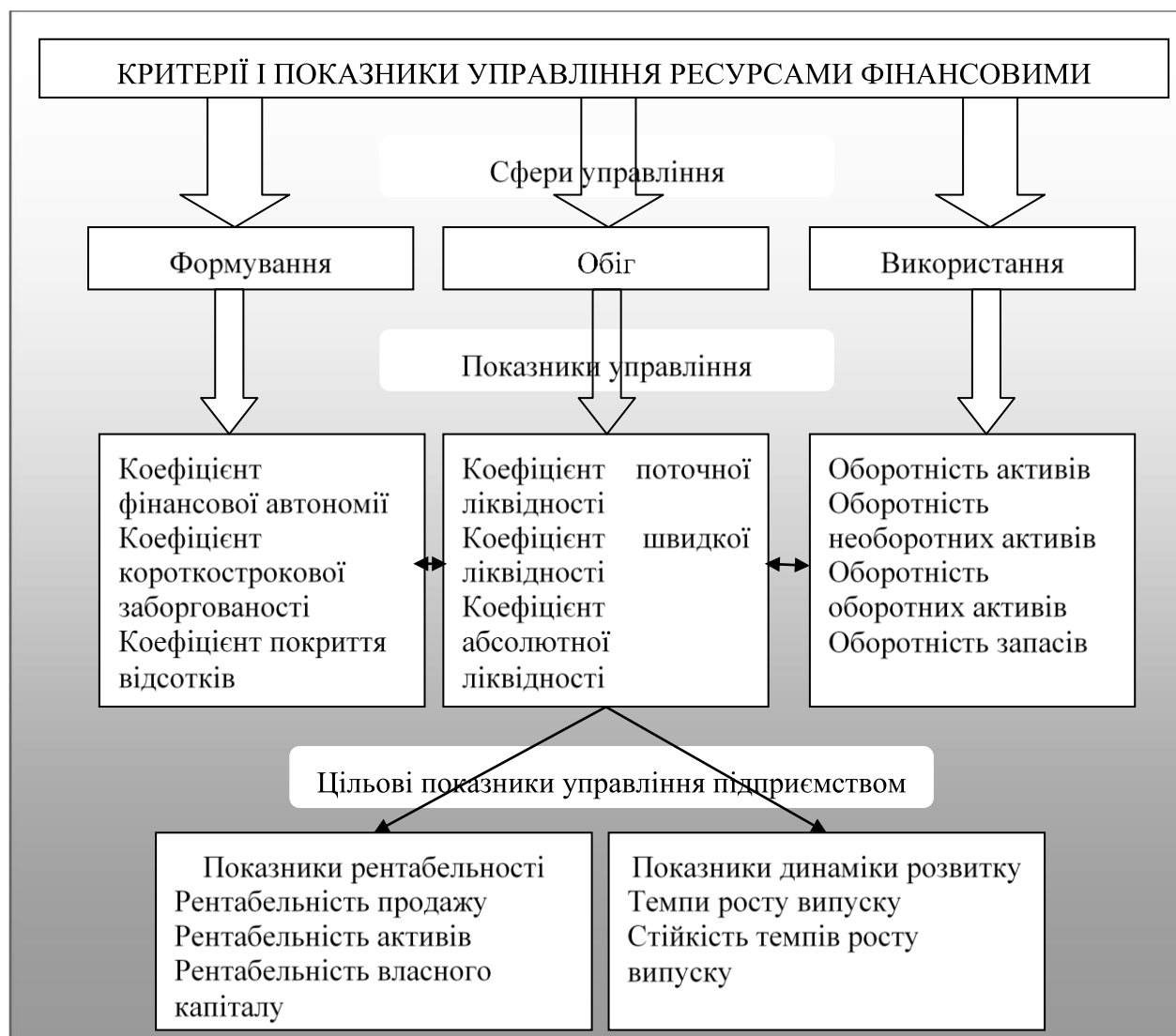

Рис. 1.5. Критерії та показники управління ресурсами фінансовими підприємства [64, с. 158].

Продовжуючи розгляд теми оцінювання дієвості використання фінансових ресурсів підприємства, варто звернути увагу на твердження Гвоздей Н.І., Бондарук І.С. та Вінницької О.А., які зазначають, що «ефективність використання фінансових ресурсів включає не лише віддачу від кожного виду ресурсу, але й оптимальність структури ресурсів. Важливо не лише визначити загальні економічні результати, але і проаналізувати фактори, що їх обумовлюють. Це передбачає встановлення причин підвищення або зниження рівня ефективності використання фінансових ресурсів. Для проведення такого аналізу необхідно визначити узагальнювальний показник як функцію від

часткових показників ефективності, створивши модель цього показника як середню величину часткових показників, зважених по частці факторних фінансових ресурсів у загальному обсязі цих ресурсів» [17, с. 217].

Отже, дієве застосування фінансових ресурсів є порівнянням якості і кількості використаних ресурсів з якісними і кількісними результатами, що були досягнуті. В сучасних умовах ця проблема є особливо актуальною, оскільки недостатня ефективність може порушити нормальне функціонування організацій, підприємств, галузей і, зрештою, економіки в цілому.

Сутність ефективного використання фінансових ресурсів, як і будь-яких інших ресурсів, полягає у порівнянні якості та кількості витрачених ресурсів із кількісними та якісними результатами, що були досягнуті. Основною метою є досягнення оптимального співвідношення між витратами і результатами, що забезпечує економічну вигоду.

Мінімізація матеріаломісткості продукції (виготовлення більшої кількості продукції без пропорційного зростання витрат на сировину та матеріали) сприяє економічному використанню фінансових ресурсів. Зменшення витрат праці на одиницю продукції свідчить про зростання ефективності використання трудових ресурсів, що, у свою чергу, призводить до економії фінансових ресурсів через збільшення грошових накопичень і зменшення потреби у додаткових ресурсах.

Таким чином, ефективне використання фінансових ресурсів відображає результативність застосування матеріально-сировинних і трудових ресурсів, а також економічні відносини, притаманні фінансам. Функція розподілу фінансових ресурсів підприємства отримує максимальну ефективність у ринковій економіці. Дієвість використання фінансових ресурсів можна оцінити шляхом порівняння результатів діяльності (наприклад, прибутку) з обсягом фінансових ресурсів, що були використані протягом певного періоду часу.

Висновок до розділу 1

За результатами проведеного дослідження теоретико-методичних засад формування фінансових ресурсів підприємств можемо зробити наступні висновки:

Фінансові ресурси є ключовим джерелом забезпечення розвитку підприємства та його розширеного відтворення. Фінансова політика підприємства ґрунтується на накопиченні фінансових ресурсів, адже зменшення їх обсягів негативно впливатиме на результати діяльності. Таким чином, фінансова стабільність, платоспроможність, ліквідність та стійкість підприємства залежать від величини фінансових ресурсів та їх оптимального використання.

Фінансові ресурси можуть надходити з різних джерел, і керівництву підприємства необхідно своєчасно ідентифікувати їх, а також визначити структурні підрозділи, відповідальні за залучення цих ресурсів. Накопичення власних фінансових ресурсів залежить від отриманого прибутку, який може бути збільшений через реалізацію нових товарів, зростання обсягів продажів та мінімізацію витрат.

Збільшення власних фінансових ресурсів підприємства безпосередньо залежить від отриманого прибутку, який можна збільшити за рахунок реалізації нових товарів, зростання обсягів продажів і зниження витрат. Окрім цього, підприємство має продовжувати нарощувати чистий прибуток, який може бути спрямований на створення різних фондів, розширення основного виробництва, впровадження інноваційних технологій та виплату дивідендів акціонерам.

В сучасних умовах управління фінансовими ресурсами підприємства є одним із найдинамічніших напрямів практичної діяльності. Цей напрямок вимагає ґрунтовної підготовки в галузі економіки підприємства, бухгалтерського обліку, фінансового менеджменту, права та оподаткування. Він передбачає розробку та обґрунтування методології управління фінансовими ресурсами підприємства та їх джерелами. Метою аналізу ефективності використання фінансових ресурсів є підвищення результативності

господарської діяльності підприємства шляхом впровадження сучасних методик управління фінансовими ресурсами.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД»

Аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства проведемо на основі ТОВ «МІЖ-БУД». Товариство з обмеженою відповідальністю «МІЖ-БУД» є суб'єктом господарської діяльності, метою якого є отримання прибутку. Діяльність цього підприємства регулюється положеннями Цивільного та Господарського кодексів України, а також іншими законодавчими актами, що визначають принципи підприємницької діяльності в Україні. Основною правовою формою цього суб'єкта є товариство з обмеженою відповідальністю, що передбачає обмежену відповідальність учасників підприємства в межах їхніх внесків до статутного капіталу.

Засновниками ТОВ «МІЖ-БУД» є Захарук Роман Романович, який має частку в розмірі 55,97% статутного капіталу, та Захарук Роман Іванович, частка якого становить 44,03%. Внески до статутного фонду від цих учасників відповідно становлять 4 842 350 грн та 3 808 870 грн. Це забезпечує фінансову базу для діяльності підприємства, сприяючи можливостям для подальшого розвитку.

Підприємство розташоване в селі Тулукив, Снятинського району Івано-Франківської області, що підкреслює його регіональну спрямованість у діяльності та потенціал для впливу на місцевий ринок. ТОВ «МІЖ-БУД» функціонує в умовах ринкової економіки, демонструючи здатність адаптуватися до економічних викликів та брати участь у розвитку місцевої економіки.

Товариство з обмеженою відповідальністю «МІЖ-БУД» спеціалізується

на отриманні прибутку шляхом реалізації продукції та надання послуг як фізичним, так і юридичним особам. Основною діяльністю підприємства є холодне штампування та гнуття металевих виробів (КВЕД 24.33), що визначає його виробничу спрямованість та значну частину операційної діяльності. Поряд із основною діяльністю, підприємство також здійснює низку додаткових видів діяльності, що дозволяє йому диверсифікувати джерела доходу та зменшити ризики, пов'язані з коливаннями на ринку.

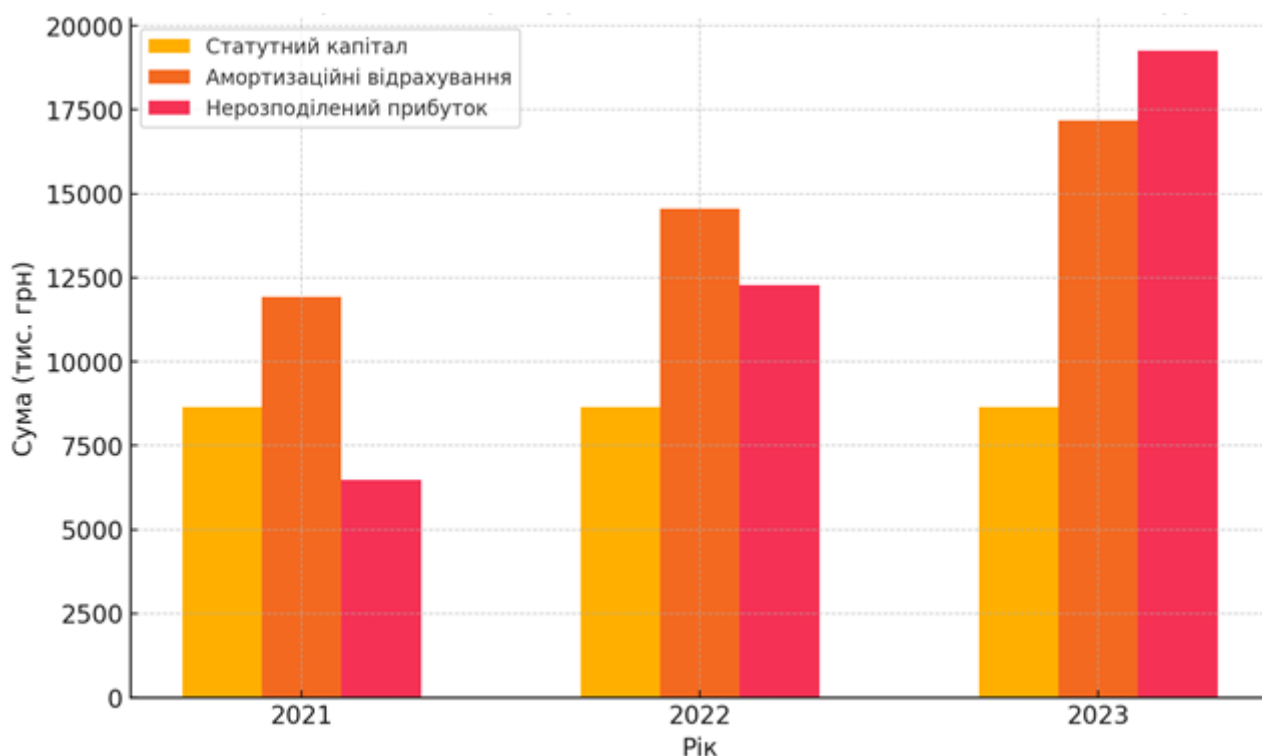
Серед цих додаткових видів діяльності варто виділити лісопилне та стругальне виробництво, механічне оброблення металевих виробів, а також різноманітні форми торгівлі – від оптової торгівлі деревиною та будівельними матеріалами до роздрібною торгівлі залізними виробами у спеціалізованих магазинах. Підприємство також активно залучене до будівельної галузі, здійснюючи підготовчі роботи на будівельних майданчиках, покрівельні роботи та інші спеціалізовані будівельні послуги. Це дозволяє компанії «МІЖ-БУД» пропонувати комплексні рішення у сфері будівництва та ремонту.

Крім виробничої та будівельної діяльності, підприємство також функціонує у транспортній сфері, надаючи послуги вантажного автомобільного транспорту та оренди транспортних засобів. Важливо відзначити також активність компанії у сфері спорту та рекреації, що виявляється у функціонуванні спортивних споруд, спортивних клубів та фітнес-центрів. Діяльність компанії доповнюється добуванням піску, гравію, глини та каоліну, що забезпечує її матеріально-сировинні потреби.

Аналіз фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» проводиться на основі даних балансу (форма №1) та звіту про фінансові результати (форма №2) за період 2021-2023 рр. Як і кожне підприємство, ТОВ «МІЖ-БУД» формує свої фінансові ресурси з власних та залучених джерел. Власні джерела включають амортизаційні відрахування, статутний капітал, дохід та прибуток, які є основними джерелами фінансування поточної діяльності підприємств.

Отже, за даними аналізу власних фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» за період 2021-2023 років, можна спостерігати позитивну динаміку зростання. З

2021 до 2023 року сума власних фінансових ресурсів підприємства значно збільшилася, що свідчить про ефективність діяльності підприємства та його здатність забезпечувати зростання активів та обсягів своєї діяльності. Зростання власних фінансових ресурсів є позитивним явищем для ТОВ «МІЖ-БУД», оскільки воно сприяє економічному зростанню підприємства та підвищенню його фінансової стійкості (рис. 2.1).

Джерело: складено автором самостійно на основі фінансової звітності підприємства.

Рис. 2.1. Динаміка власних ресурсів ТОВ «Між-Буд» за 2021-2023 рр.

Найбільша частка у структурі власних фінансових ресурсів належить нерозподіленому прибутку. Протягом аналізованого періоду з 2021 до 2023 року сума нерозподіленого прибутку зросла з 6 487,8 тис. грн до 19 257,9 тис. грн, що вказує на ефективну діяльність підприємства та зміцнення його позицій на ринку. Це зростання свідчить про підвищення масштабів діяльності та фінансову стійкість, що позитивно впливає на загальний розвиток підприємства.

Також важливу частку у структурі власних фінансових ресурсів займають амортизаційні відрахування.

Знос основних засобів поступово збільшувався, що відображено в зростанні амортизації. Наприклад, у 2021 році знос основних засобів становив 11 923,8 тис. грн, у 2022 році – 14 549,6 тис. грн, а в 2023 році – 17 190,6 тис. грн.

За період 2021-2023 рр. сума амортизаційних відрахувань збільшилася на 44%. Це зростання свідчить про вивільнення коштів для оновлення матеріально-технічної бази підприємства, що є позитивним фактором для подальшого розвитку ТОВ «МІЖ-БУД». Оновлення технологій сприятиме збільшенню обсягів виробництва, що, у свою чергу, приведе до зростання доходу підприємства.

Ще одним важливим елементом власних фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» є прибуток. Протягом аналізованого періоду (2021 – 2023 рр.) прибуток компанії демонстрував стабільну динаміку зростання, що є позитивним показником для підприємства. Наприклад, у 2021 році чистий прибуток підприємства становив 2 486,1 тис. грн, у 2022 році він збільшився до 4 529,5 тис. грн, а у 2023 році сягнув 7 589 тис. грн. Це зростання може бути пояснене збільшенням обсягів виробленої продукції та оптимізацією витрат на її виробництво та реалізацію.

Зростання прибутку також свідчить про підвищення рентабельності підприємства, що є свідченням ефективного управління фінансовими ресурсами. Чим більше підприємство отримує прибутку, тим більша частина цих коштів може бути спрямована на збільшення резервного та статутного капіталу, що в свою чергу зміцнює фінансову стійкість компанії.

Також варто відзначити стабільність статутного капіталу підприємства. Протягом аналізованого періоду його розмір залишався незмінним і становив 8 651,2 тис. грн. Статутний капітал виконує важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності підприємства, оскільки ці кошти можуть бути використані для покриття збитків або мінімізації фінансових ризиків у разі потреби.

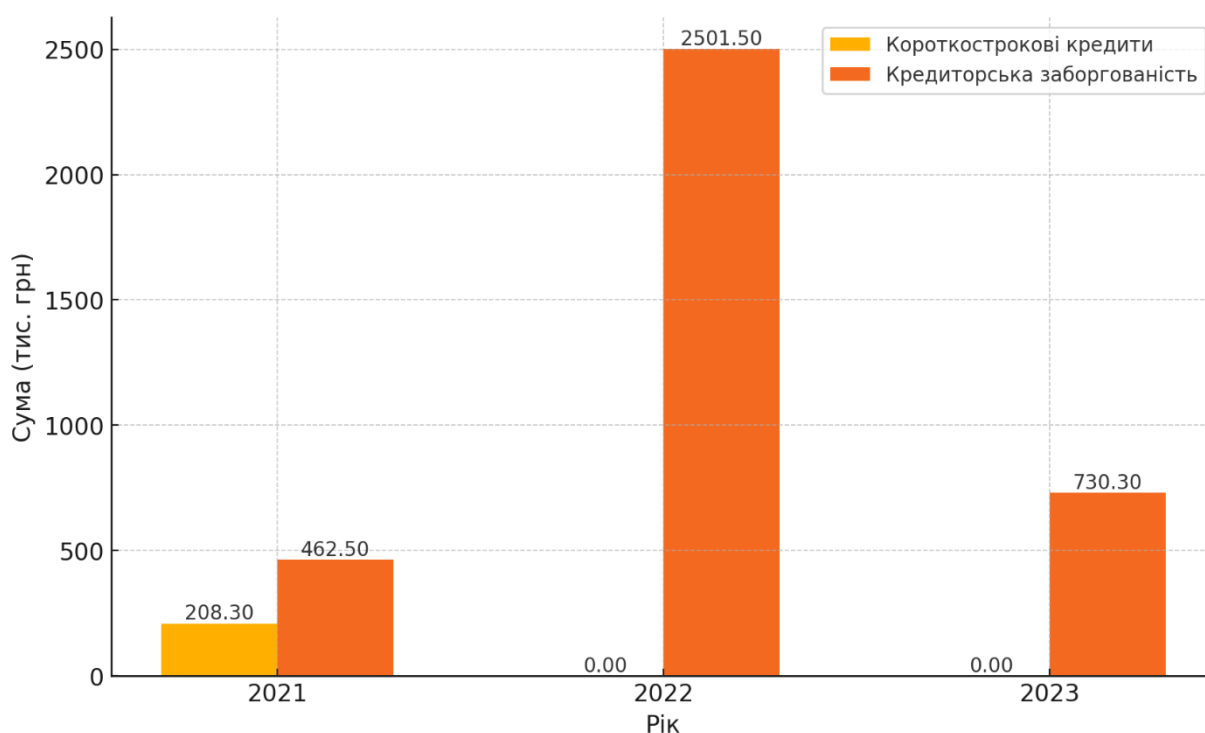
Отже, за період 2021 – 2023 рр. обсяг власних фінансових ресурсів ТОВ

«МІЖ-БУД» демонстрував значне зростання, що свідчить про підвищення фінансової стійкості підприємства. Збільшення власних ресурсів дозволяє підприємству не лише підтримувати свою діяльність на стабільному рівні, але й активно розвиватися, збільшуючи обсяги виробництва та доходи.

У процесі діяльності ТОВ «МІЖ-БУД» власні фінансові ресурси можуть поповнюватися також за рахунок залучених коштів. До залучених фінансових ресурсів підприємства належать такі джерела, як короткострокові банківські кредити та кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Ці ресурси відіграють важливу роль у забезпеченні поточної діяльності та розвитку підприємства, дозволяючи розширювати виробничі потужності та збільшувати обсяги виконуваних робіт або наданих послуг.

Аналіз залучених джерел формування фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» дозволить оцінити ефективність їх використання та їх вплив на загальну фінансову стійкість підприємства.

Для проведення аналізу залучених джерел фінансових ресурсів ТОВ "МІЖ-БУД", включаючи короткострокові кредити та кредиторську заборгованість за товари, роботи й послуги, використовувалися дані з фінансової звітності підприємства за 2021 – 2023 рр. (рис. 2.2.).

Джерело: складено автором самостійно на основі фінансової звітності підприємства
Рис. 2.2. Динаміка залучених ресурсів ТОВ «Між-Буд» за 2021-2023 рр.

У 2021 році ТОВ «МІЖ-БУД» залучило 208,3 тис. грн. короткострокових банківських кредитів, що забезпечувало поточні потреби підприємства в обігових коштах. Водночас у 2022 і 2023 роках підприємство не залучало жодних кредитів.

Це може бути результатом кількох факторів:

- підприємство не мало потреби в залученні додаткових фінансових ресурсів через достатній обсяг власних коштів.
- можливе скорочення витрат на обслуговування позик, що свідчить про бажання підприємства уникати зовнішніх боргових зобов'язань і, відповідно, зменшення фінансових ризиків.

Відсутність залучених кредитів у 2022 і 2023 роках може також свідчити про те, що підприємство стало фінансово стійкішим, здатним підтримувати свою діяльність без додаткового зовнішнього фінансування.

Кредиторська заборгованість ТОВ «МІЖ-БУД» протягом 2021 – 2023 років демонструє значні коливання. У 2021 році обсяг кредиторської заборгованості становив 462,5 тис. грн, що є порівняно помірним рівнем. Однак у 2022 році цей показник зріс майже в шість разів і досяг 2 501,5 тис. грн. Такий різкий стрибок пов'язаний із кількома факторами:

- значне збільшення обсягів виробництва та закупівлі сировини або товарів, що вимагають відстрочення платежів.
- активне використання торгового кредиту постачальників для забезпечення оборотного капіталу, без залучення банківських кредитів.

У 2023 році кредиторська заборгованість різко скоротилася до 730,3 тис. грн, що може вказувати на поліпшення фінансової дисципліни та зменшення залежності підприємства від торгових кредитів. Зниження заборгованості в порівнянні з піковим 2022 роком свідчить про покращення платіжної дисципліни підприємства і здатність своєчасно розраховуватися за зобов'язаннями.

Отже, на основі даних діаграми можна спостерігати нерівномірне залучення фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» у 2021 – 2023 роках. Найбільше коштів було залучено у 2022 році, зокрема сума кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги становила 2 501,5 тис. грн, що значно перевищує показники інших років. У 2021 році сума залучених коштів через кредиторську заборгованість становила 462,5 тис. грн, а у 2023 році скоротилася до 730,3 тис. грн.

Вагома частка залучених фінансових ресурсів у 2021 році належала короткостроковим банківським кредитам, які склали 208,3 тис. грн. У 2022 і 2023 роках підприємство не залучало кредитів, що може свідчити про стабільність фінансового стану і відсутність необхідності в додаткових залучених коштах.

Значну частину в структурі залучених джерел формування фінансових ресурсів підприємства займає кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги, яка у 2022 році досягла максимуму, після чого суттєво знизилася. Це свідчить про те, що підприємство здійснює переважно самофінансування і ефективно управляє своїми фінансовими ресурсами, зокрема у 2023 році його залежність від зовнішніх джерел значно знизилася.

Таким чином, аналізуючи залучені джерела формування фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД», можна зробити висновок, що підприємство функціонує переважно за рахунок власних коштів, а залучені ресурси використовуються помірковано, що підтверджує задовільний фінансовий стан.

Аналіз залучених фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» за 2021 – 2023 роки показує, що підприємство демонструє фінансову стійкість, з мінімальною залежністю від кредитних ресурсів. Значне збільшення кредиторської заборгованості в 2022 році було короткочасним і вже в 2023 році підприємство повернулося до більш стабільного рівня зовнішніх зобов'язань, що свідчить про поліпшення платіжної дисципліни та раціональне використання фінансових ресурсів.

Ніпіаліді О. Ю. визначає фінансовий стан підприємства як його забезпеченість власними та залученими ресурсами, а також ефективність і здатність їх використання в обороті в умовах поточного економічного середовища [82, с. 47].

Ключовою характеристикою фінансового стану є фінансова стійкість підприємства. Фінансова стійкість виступає однією з основних ознак, що дозволяє оцінити ефективність фінансового управління. Підприємство вважається фінансово стійким, якщо воно здатне за рахунок власних коштів покривати інвестиції в активи, а також управляти дебіторською і кредиторською заборгованостями, виконуючи свої зобов'язання в установлені терміни [85, с. 214].

Фінансова стійкість підприємства обумовлюється ефективністю управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, збалансованим співвідношенням між власними і позиковими коштами, а також відповідністю активів та джерел їх фінансування [6, с. 54].

Система показників, розроблена для оцінки фінансової стійкості підприємства, включає низку ключових коефіцієнтів:

1. Коефіцієнт автономії. Цей показник відображає рівень залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування і обчислюється як співвідношення власних коштів до загальної суми активів підприємства (підсумку балансу). Його оптимальне значення повинно перевищувати 0,5, що свідчить про більшу частку власного капіталу у фінансуванні активів.

2. Коефіцієнт фінансової залежності. Цей коефіцієнт є оберненим до коефіцієнта автономії. Збільшення показника означає збільшення частки позикових коштів у структурі фінансування. Оптимальне значення менше 2, що свідчить про меншу залежність від позикових ресурсів.

3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу. Цей коефіцієнт показує, яка частина власного капіталу спрямована на фінансування поточної діяльності підприємства, визначається як відношення власного капіталу до оборотних активів. Оптимальне значення більше 0,4.

4. Коефіцієнт фінансової стійкості (співвідношення власного і залученого капіталу). Цей показник характеризує стійкість підприємства і вказує, скільки власних коштів припадає на кожну гривню залученого капіталу. Оптимальним вважається значення більше 1, що означає перевагу власного капіталу над залученим.

5. Коефіцієнт фінансування. Є зворотним до коефіцієнта фінансової стійкості і показує, скільки залученого капіталу припадає на кожну гривню власного капіталу. Оптимальне значення має бути меншим за 0,5, що вказує на меншу залежність від зовнішніх джерел фінансування [108, с. 216-219].

Проведемо оцінку фінансового стану ТОВ «МІЖ-БУД» шляхом розрахунку ключових показників фінансової стійкості, що дозволить більш детально проаналізувати його фінансову позицію. Розраховані показники представлені у таблиці 2.1. Ця оцінка допоможе визначити рівень залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, ефективність управління власними коштами, а також фінансову стійкість підприємства в умовах ринкової конкуренції.

Таблиця 2.1

Оцінка фінансового стану ТОВ «МІЖ-БУД»

Коефіцієнт	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Коефіцієнт автономії	0,402	0,349	0,317
Коефіцієнт фінансової залежності	2,49	2,87	3,15
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,590	0,441	0,373
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,671	0,577	0,522
Коефіцієнт фінансування	1,49	1,73	1,91

Джерело: складено автором самостійно на основі фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт автономії демонструє частку власного капіталу у загальній структурі активів підприємства. У 2021 році коефіцієнт автономії становив 0,402, що свідчило про достатню залежність підприємства від власних ресурсів:

40,2% активів фінансувалися за рахунок власних коштів. Проте протягом наступних двох років цей показник знижувався – до 0,349 у 2022 році та до 0,317 у 2023 році. Це означає, що частка власного капіталу поступово зменшується, і підприємство стає все більш залежним від зовнішніх джерел фінансування. Зменшення коефіцієнта автономії нижче оптимального значення (більше 0,5) свідчить про посилення фінансової залежності від кредиторів, що може підвищити ризики для стійкості підприємства в довгостроковій перспективі.

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до коефіцієнта автономії. У 2021 році цей показник дорівнював 2,49, що свідчить про те, що на кожен гривню власного капіталу припадало майже 2,5 грн загальних активів. У 2022 та 2023 роках цей показник зріс до 2,87 та 3,15 відповідно. Зростання коефіцієнта фінансової залежності вказує на те, що підприємство збільшує використання залучених коштів. Це може бути результатом активного використання зовнішніх джерел фінансування, таких як кредити або торгові зобов'язання. Однак збільшення фінансової залежності також вказує на підвищені ризики неплатоспроможності в майбутньому.

Коефіцієнт маневреності показує, яка частина власного капіталу підприємства використовується для фінансування його поточної діяльності, тобто оборотних активів. У 2021 році цей показник становив 0,590, що вказувало на те, що майже 59% власного капіталу використовувалося для фінансування оборотних активів. Однак у 2022 році цей показник знизився до 0,441, а в 2023 році – до 0,373. Це свідчить про зменшення частки власного капіталу, яка використовується для фінансування поточної діяльності, і може бути ознакою зниження ліквідності підприємства, оскільки воно покладається більше на залучені кошти для покриття оборотних потреб.

Коефіцієнт фінансової стійкості відображає співвідношення власного і залученого капіталу. У 2021 році цей показник становив 0,671, що означає, що на кожен гривню залученого капіталу припадало 67 копійок власного капіталу. Проте з кожним роком цей показник знижувався: до 0,577 у 2022 році та до

0,522 у 2023 році. Це свідчить про те, що підприємство стає все більш залежним від залучених коштів, а власний капітал уже не забезпечує необхідний рівень фінансової стійкості. Така тенденція може створити ризики для довгострокової фінансової стабільності, оскільки надмірна залежність від позикових ресурсів збільшує фінансові ризики.

Цей показник є оберненим до коефіцієнта фінансової стійкості і показує, скільки залученого капіталу припадає на кожен гривню власного капіталу. У 2021 році цей показник становив 1,49, що свідчило про відносно збалансоване фінансування з дещо більшою часткою залучених коштів. У 2022 році цей показник зріс до 1,73, а у 2023 році – до 1,91. Це свідчить про збільшення залучених ресурсів, що свідчить про підвищення ризиків фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Великий обсяг позикового капіталу може свідчити про зростання фінансових зобов'язань, що підвищує ризик неплатоспроможності у разі нестабільної операційної діяльності.

Загалом, аналіз фінансових показників ТОВ «МІЖ-БУД» за 2021 – 2023 роки показує, що підприємство поступово збільшує залежність від зовнішніх джерел фінансування, що може свідчити про зростання фінансових ризиків. Зниження коефіцієнта автономії та фінансової стійкості вказує на необхідність покращення структури капіталу та підвищення частки власних коштів у фінансуванні активів. Підприємству слід уважно стежити за показниками ліквідності та фінансової стійкості, щоб забезпечити стабільне функціонування та мінімізувати ризики, пов'язані з високою часткою залучених коштів.

2.2. Аналіз структури та динаміки формування фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД»

Аналіз структури та динаміки формування фінансових ресурсів підприємства є важливим для оцінки фінансової стійкості та здатності забезпечувати безперервне функціонування компанії. Дослідження структури

власного капіталу дозволяє оцінити, наскільки підприємство залежить від власних чи залучених джерел фінансування, а також визначити, які елементи капіталу сприяють його зростанню

Для аналізу структури та динаміки власних фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» варто розглянути ключові елементи власного капіталу, такі як статутний капітал, нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування та інші складові, а також їх зміну за період 2021 – 2023 років. Структура та динаміка власних фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» наведена у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка та структура власних фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» за 2021-2023 рр.

Показник	2021 р.	Питома вага у 2021 р., %	2022 р.	Питома вага у 2022 р., %	2023 Р.	Питома вага у 2023 р., %	Абсолютне відхилення (2023-2021)	Темп зростання, %
Статутний капітал	8651,20	10,60%	8651,20	7,27%	8651,20	8,26%	0,00	0%
Амортизаційні відрахування	9815,40	12,03%	11485,2	9,65%	11923,8	11,39%	+2 108,40	21,48%
Нерозподілений прибуток	4049,30	4,96%	6487,80	5,45%	12289,0	11,74%	+8 239,70	203,43%
Дохід	56610,90	69,37%	87076,0	73,16%	87076,0	83,24%	+30 465,10	53,82%
Прибуток	2483,80	3,04%	5320,60	4,47%	5320,60	5,09%	+2 836,80	114,22%
Загальна сума власних ресурсів	81610,60	100%	119020,8	100%	104735,4	100%	+23124,8	28,34%

Джерело: складено автором самостійно на основі фінансової звітності підприємства

На основі розрахунків, представлених у табл. 2.2, можна зробити наступні висновки стосовно динаміки та структури власних фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» за період 2021–2023 рр.

За період з 2021 по 2023 роки обсяг власних фінансових ресурсів підприємства зріс на 28,34%, що є позитивним результатом для підприємства. Найбільший внесок у зростання власних фінансових ресурсів зробили показники доходу та нерозподіленого прибутку.

1. Статутний капітал протягом аналізованого періоду залишився на одному рівні – 8 651,20 тис. грн, що є характерним для стабільних підприємств, де не проводиться додаткова емісія акцій чи внесків від засновників. Проте його частка у загальній структурі власних ресурсів знизилася з 10,60% у 2021 році до 8,26% у 2023 році, що свідчить про збільшення інших елементів власного капіталу.

2. Амортизаційні відрахування збільшилися на 21,48%, що також позитивно впливає на здатність підприємства оновлювати основні засоби та інвестувати у технології. Це свідчить про планове оновлення виробничих потужностей. Проте частка амортизаційних відрахувань у загальній структурі власних фінансових ресурсів знизилася з 12,03% у 2021 році до 11,39% у 2023 році через стрімке зростання інших складових.

3. Сума нерозподіленого прибутку значно зросла (на 203,43% за період), що свідчить про ефективне управління підприємством та здатність накопичувати кошти для подальшого розвитку. У 2023 році його частка у структурі власних ресурсів досягла 11,74%, тоді як у 2021 році вона складала лише 4,96%.

4. Дохід підприємства зріс на 53,82%, що є найвагомим показником у структурі власних ресурсів. У 2023 році дохід склав 87 076,00 тис. грн, що становить 83,24% від загальної суми власних фінансових ресурсів. Це свідчить про значний обсяг реалізації продукції та зростання активності на ринку.

5. Прибуток зріс на 114,22% за аналізований період. У 2023 році його частка в структурі власних ресурсів становила 5,09%, що є показником високої

ефективності господарської діяльності. Підвищення прибутку свідчить про зростання рентабельності підприємства та оптимізацію витрат.

Отже, за результатами аналізу можна зробити висновок, що ТОВ «МІЖ-БУД» демонструє стабільне зростання власних фінансових ресурсів завдяки збільшенню доходу, прибутку та нерозподіленого прибутку. Підприємство підтримує свою фінансову стійкість і має достатні ресурси для інвестицій у подальший розвиток та оновлення активів.

Розглянемо динаміку та структуру залучених фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» за 2021-2023 рр. наведену у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка та структура залучених фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» за 2021-2023 рр.

Показник	2021 р.	Питома вага у 2021 р., %	2022 р.	Питома вага у 2022 р., %	2023 р.	Питома вага у 2023 р., %	Абсолютне відхилення (2023-2021)	Темп зростання, %
Короткострокові кредити банків	208,3	8,7%	0,0	0%	0,0	0%	-208,3	-100%
Кредиторська заборгованість за товари та послуги	2501,5	83,5%	2742,9	78,5%	730,3	34,6%	-1 771,2	-70,8%
Інші поточні зобов'язання	284,4	7,8%	255,7	7,3%	247,6	11,7%	-36,8	-12,9%
Загальна сума залучених ресурсів	2994,2	100%	2998,6	100%	2110,0	100%	-884,2	-29,53%

Джерело: складено автором самостійно на основі фінансової звітності підприємства

Згідно з даними наведеними в таблиці 2.3, структура залучених ресурсів включає в себе як короткострокові, так і довгострокові зобов'язання

підприємства.

Відповідно до фінансової звітності за 2021 рік, на підприємстві були наявні короткострокові кредити банків у розмірі 208,3 тис. грн., тоді як на кінець 2023 року ця стаття була відсутня. Це свідчить про поступове зменшення залежності підприємства від зовнішнього фінансування у вигляді банківських кредитів. Кредиторська заборгованість за товари та послуги за період зменшилась із 2501,5 тис. грн. на кінець 2022 року до 730,3 тис. грн. у 2023 році, що вказує на значне скорочення зобов'язань перед контрагентами.

Також слід відзначити скорочення інших поточних зобов'язань з 255,7 тис. грн. у 2022 році до 247,6 тис. грн. у 2023 році. Загальний обсяг короткострокових зобов'язань підприємства знизився з 2 742,9 тис. грн. до 2 110,0 тис. грн., що свідчить про покращення фінансового стану і здатність підприємства скоротити свої борги.

Детальний аналіз показує, що протягом 2021-2023 років ТОВ «МІЖ-БУД» суттєво зменшило свою залежність від залучених фінансових ресурсів, що позитивно впливає на фінансову стійкість і ліквідність підприємства.

За період 2021-2023 рр. обсяг залучених фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» зменшився на 29,53%. Найбільше зменшення відбулося за рахунок кредиторської заборгованості за товари та послуги, яка скоротилася на 70,8%. Це свідчить про те, що підприємство зменшило обсяги залучення ресурсів від контрагентів. Короткострокові кредити банків взагалі були погашені до 2023 року, що демонструє поступове зниження зовнішніх зобов'язань підприємства.

Аналіз структури та динаміки формування фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» за 2021 – 2023 рр. показав стабільне зростання власних ресурсів на 28,16%, що свідчить про покращення фінансового стану підприємства. Значне зростання доходу на 53,82% та чистого прибутку на 114,22% є позитивним показником ефективної операційної діяльності. Збільшення нерозподіленого прибутку на 203,43% може вказувати на накопичення ресурсів для подальших інвестицій, проте поки що ці кошти залишаються невикористаними, що може свідчити про обережність у прийнятті інвестиційних рішень або пошук

найбільш ефективних варіантів вкладення.

Зменшення залежності від залучених ресурсів і стабільний рівень статутного капіталу вказують на фінансову автономію підприємства. Позитивна динаміка амортизаційних відрахувань підтверджує оновлення основних засобів, що сприяє збереженню ефективності виробничих потужностей.

Загалом, ТОВ «МІЖ-БУД» демонструє стійкий розвиток та перспективність на ринку, що підкріплюється ефективним використанням фінансових ресурсів.

2.3. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД»

Всі фінансові ресурси, які знаходяться у розпорядженні підприємства, використовують за певним напрямом. ТОВ «МІЖ-БУД» не є виключенням. Основними напрямом використання є резервний капітал, витрати на придбання основних засобів, кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, зі страхування, з оплати праці, а також довгострокові зобов'язання та цільове фінансування (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Напрями використання фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» за 2021–2023 рр.

Напрями використання фінансових ресурсів	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (2023-2021), тис. грн	Темп зростання, %
Резервний капітал	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Витрати на придбання основних засобів	10730.00	11941.60	12845.00	2 115.00	19.71
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	549.50	1 218.90	1 218.90	669.40	121.81

Кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Кредиторська заборгованість за оплату праці	0.00	-86.80	-86.80	-86.80	–
Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування	36249.50	57927.10	57927.10	21 677.60	59.79
Нерозподілений прибуток	4 059.30	6 487.80	19257.90	15 198.60	374.24

Джерело: складено автором самостійно на основі фінансової звітності підприємства

Отже, за даними таблиці 2.4, можна стверджувати, що за період 2021–2023 рр. використання фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» характеризується позитивною динамікою в основних напрямках. Зокрема, найбільшу частку використаних коштів складають довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення, які у 2023 р. досягли 57 927,10 тис. грн., що на 21 677,60 тис. грн. більше, ніж у 2021 р. Це свідчить про значне зростання довгострокових зобов'язань підприємства, що може бути пов'язане із інвестиціями у довгострокові проекти та розвиток.

Витрати на придбання основних засобів також зростали протягом аналізованого періоду. У 2023 р. вони становили 12 845,00 тис. грн., що на 2115,00 тис. грн. більше, ніж у 2021 р., що свідчить про активне інвестування в оновлення або розширення виробничих потужностей.

Щодо поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, спостерігається значне зростання на 669,40 тис. грн., що може бути пов'язано із збільшенням обсягів діяльності підприємства та відповідно податкових зобов'язань.

Нерозподілений прибуток суттєво збільшився за аналізований період. У 2023 р. його сума склала 19257,90 тис. грн., що на 15 198,60 тис. грн. більше, ніж у 2021 р. Це свідчить про зростання рентабельності та прибутковості підприємства.

Загалом можна стверджувати, що за аналізований період підприємство демонструвало стабільне зростання фінансових ресурсів у ключових напрямках

використання, що свідчить про його ефективне фінансове управління.

Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства оцінюється через показники фінансової стійкості, платоспроможності та ділової активності, які аналізуються за допомогою коефіцієнтів структури капіталу, ліквідності та оборотності.

Коефіцієнт структури капіталу, або фінансового левериджу, характеризує структуру капіталу підприємства та ризику, пов'язані з нею [39, с. 284]. Фінансовий леверидж відображає вплив залученого капіталу на рентабельність та прибутковість власного капіталу. Позитивний ефект левериджу асоціюється зі зростанням рентабельності власного капіталу завдяки використанню позичкових коштів [33, с. 152]. Вищі значення цього коефіцієнта свідчать про більшу частку боргового капіталу у структурі підприємства і, відповідно, вищий фінансовий ризик.

Коефіцієнт фінансового левериджу визначають як відношення довгострокових позичкових коштів до власного капіталу [39, с. 285]. Для підприємства, яке не має довгострокових зобов'язань, розрахунок цього показника неможливий.

Наступним важливим показником ефективності використання коштів є коефіцієнт ліквідності. Ліквідність підприємства відображає його здатність перетворювати активи в грошові кошти для покриття короткострокових зобов'язань [23, с. 78]. Вона оцінюється через ступінь покриття зобов'язань активами, які можуть бути конвертовані в гроші в строк, що відповідає терміну погашення зобов'язань. Чим швидше активи можуть бути перетворені в гроші, тим вищий рівень ліквідності [41, с. 236].

Коефіцієнт ліквідності включає наступні показники:

1. Коефіцієнт загальної ліквідності;
2. Коефіцієнт поточної ліквідності;
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Коефіцієнт загальної ліквідності надає комплексну оцінку здатності підприємства виконати свої поточні зобов'язання за рахунок поточних активів.

Оскільки саме поточні активи є основним джерелом для покриття зобов'язань, нормальним значенням цього показника вважається більше 2. Він розраховується як відношення поточних активів до поточних зобов'язань.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство здатне погасити за рахунок найбільш ліквідних активів, таких як грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції та дебіторська заборгованість. Нормативним вважається значення коефіцієнта більше 1. Він розраховується як відношення високоліквідних активів до поточних зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності допомагає оцінити, яку частку короткострокових зобов'язань підприємство здатне покрити негайно, не очікуючи реалізації інших активів або отримання дебіторської заборгованості. Оптимальним значенням цього показника вважається більше 0,2. Він розраховується як відношення абсолютно ліквідних активів до поточних зобов'язань [57, с. 45-47].

Проведемо розрахунки даних коефіцієнтів у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства за коефіцієнтом ліквідності

№ п/п	Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1.	Коефіцієнт загальної ліквідності	1,45	1,62	1,7
2.	Коефіцієнт поточної ліквідності	0,93	1,1	1,2
3.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25	0,28	0,3

Джерело: розраховано автором самостійно на основі фінансової звітності підприємства

Отже, коефіцієнт загальної ліквідності, згідно з розрахунками у таблиці 2.5 за період 2021–2023 рр., показує досить стабільну динаміку, але значення коефіцієнта не досягає оптимального рівня, який має перевищувати 2. Це

означає, що у ТОВ «МІЖ-БУД» може не бути достатньо обігових коштів для покриття своїх поточних зобов'язань, що свідчить про необхідність покращення управління активами та зобов'язаннями підприємства. Незважаючи на те, що показник дещо зростає у 2023 році, він все ще залишається нижчим за мінімально прийнятне значення.

Коефіцієнт поточної ліквідності у розглянутий період також не досягає оптимального значення (більше 1), що свідчить про високий рівень фінансового ризику для підприємства. Цей коефіцієнт коливається від року до року, але в жоден із років не демонструє значного покращення. Це означає, що підприємство має труднощі з покриттям поточних зобов'язань за рахунок оборотних активів, що може негативно впливати на його фінансову стабільність.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом 2021–2023 рр. показує, що ТОВ «МІЖ-БУД» не завжди має достатній рівень ліквідних активів для негайного погашення короткострокових зобов'язань. Хоча у 2023 році спостерігається певне покращення цього показника, його значення все ще залишаються нижчими за нормативні 0,2, що вказує на недостатню кількість грошових коштів та їх еквівалентів для негайного розрахунку за зобов'язаннями.

Таким чином, аналіз показників ліквідності демонструє, що підприємству необхідно вдосконалити управління активами для зниження фінансових ризиків та підвищення рівня платоспроможності.

Для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства використовують такі показники оборотності:

1. Коефіцієнт оборотності активів – він відображає, наскільки швидко сукупний капітал підприємства здійснює повний виробничо-обіговий цикл і генерує прибуток. Він показує, скільки разів за рік активи обертаються, забезпечуючи реалізацію продукції. Розраховується як співвідношення чистої виручки від реалізації до середньорічної вартості активів.

2. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості – цей показник

ілюструє, як швидко кошти, вкладені у розрахунки з дебіторами, обертаються протягом року. Він визначається шляхом поділу чистої виручки від реалізації на середньорічну суму дебіторської заборгованості.

3. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості – цей коефіцієнт показує, наскільки ефективно підприємство управляє своїми зобов'язаннями перед кредиторами. Зростання цього показника свідчить про швидше погашення боргів, а його зниження – про збільшення обсягів покупок у кредит. Він розраховується як співвідношення чистої виручки від реалізації до середньорічної суми кредиторської заборгованості.

4. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів – відображає кількість оборотів товарно-матеріальних запасів протягом аналізованого періоду. Високе значення показника свідчить про кращу ліквідність активів і фінансову стійкість підприємства. Розраховується як відношення чистої виручки від реалізації до середньорічної вартості запасів.

5. Коефіцієнт оборотності основних засобів – показує ефективність використання основних засобів підприємства. Розраховується як співвідношення чистої виручки від реалізації до середньорічної вартості основних засобів.

6. Коефіцієнт оборотності власного капіталу – відображає ефективність використання власного капіталу підприємства і показує, скільки одиниць доходу підприємство отримує на одиницю власного капіталу. Розраховується як відношення чистої виручки від реалізації до середньорічної величини власного капіталу. Зменшення цього коефіцієнта свідчить про уповільнення обороту оборотних засобів і може сигналізувати про зниження ефективності використання ресурсів підприємства [57, с. 25-26].

Розрахунок показників оборотності представлено у таблиці 2.6.

Коефіцієнт оборотності активів ТОВ «МІЖ-БУД» за період 2021–2023 рр. зріс на 0,35. У 2021 р. кожна одиниця активу приносила 1,45 одиниці грошових коштів від реалізованої продукції, у 2022 р. – 1,6, а у 2023 р. – 1,8. Це свідчить про підвищення швидкості обороту сукупного капіталу підприємства та

ефективніше його використання протягом аналізованого періоду.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, що кошти, вкладені в розрахунки підприємства, у 2021 р. обернулися 2,5 рази, у 2022 р. – 2,8 рази, а в 2023 р. – 3,0 рази. Це свідчить про покращення управління дебіторською заборгованістю та швидке отримання оплат за рахунками. Зростання цього показника є позитивним, оскільки свідчить про кращу ліквідність підприємства.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості також зріс протягом періоду, збільшившись з 3,1 у 2021 р. до 3,2 у 2023 р. Це вказує на покращення управління зобов'язаннями та пришвидшення оплати заборгованості перед кредиторами, що позитивно впливає на фінансову стабільність підприємства.

Аналіз коефіцієнта оборотності матеріальних запасів показав зростання з 1,2 у 2021 р. до 1,7 у 2023 р. Це свідчить про ефективніше використання запасів та швидший їх обіг, що також говорить про зменшення витрат на зберігання та підвищення ліквідності оборотних активів.

Таблиця 2.6

Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства за коефіцієнтами оборотності

№ п/п	Показник	Формула розрахунку	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1.	Коефіцієнт оборотності активів	Чиста виручка / Середньорічна вартість активів	1,45	1,6	1,8
2.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чиста виручка / Середньорічна сума дебіторської заборгованості	2,5	2,8	3,0
3.	Коефіцієнт оборотності кредиторської	Чиста виручка / Середньорічна	3,1	2,9	3,2

	заборгованості	сума кредиторської заборгованості			
4.	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Чиста виручка / Середньорічна вартість запасів	1,2	1,5	1,7
5.	Коефіцієнт оборотності основних засобів	Чиста виручка / Середньорічна вартість основних засобів	1,7	1,9	2,0
6.	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чиста виручка / Середньорічна вартість власного капіталу	1,9	2,1	2,3

Джерело: розраховано автором самостійно на основі фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт оборотності основних засобів також показав зростання з 1,7 у 2021 р. до 2,0 у 2023 р., що вказує на ефективніше використання основних засобів підприємства. Це позитивний показник, який говорить про збільшення віддачі від інвестицій у основні засоби.

Щодо коефіцієнта оборотності власного капіталу, його зростання з 1,9 у 2021 р. до 2,3 у 2023 р. свідчить про підвищення ефективності використання власного капіталу підприємства. Це свідчить про здатність підприємства ефективніше перетворювати капітал на прибуток, що є позитивним фактором для його стійкого розвитку.

Отже, усі показники оборотності демонструють позитивну динаміку, що свідчить про ефективніше використання фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» протягом аналізованого періоду.

Отже, проаналізувавши напрями використання фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» та провівши їх оцінку, можна зробити висновок, що обсяги використаних коштів підприємством поступово зростають. Значні кошти спрямовуються на придбання основних засобів та поповнення резервного

капіталу, що свідчить про стратегічні інвестиції в розширення діяльності підприємства та підвищення його стійкості.

Збільшення поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці вказує на зростання кількості працівників, що є позитивною ознакою розвитку підприємства. Оцінка ефективності використання коштів показує, що підприємство має достатню частку вільних ресурсів, які можуть бути використані для подальшого розширення. Водночас рівень фінансового ризику залишається низьким, що дозволяє підприємству залучати додаткові ресурси за необхідності без значних загроз фінансовій стабільності.

Швидкість та оборотність капіталу підприємства також зростають, що говорить про покращення ефективності управління фінансовими ресурсами. Загалом, результати аналізу свідчать, що фінансовий стан ТОВ «МІЖ-БУД» є стабільним, а підприємство ефективно використовує свої фінансові ресурси, що створює сприятливі умови для його подальшого розвитку.

Висновок до розділу 2

У цьому розділі було проведено комплексний аналіз фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» на основі фінансової звітності за 2021–2023 рр. Дослідження охоплювало три основні аспекти: аналіз джерел формування фінансових ресурсів, їх структури та динаміки, а також оцінку ефективності їх використання. Отже, проведений аналіз у другому розділі магістерської роботи дозволяє нам зробити такі висновки:

1. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів показав, що підприємство активно використовує як власні, так і залучені ресурси, з акцентом на власні фінансові джерела, серед яких основними є статутний капітал, амортизаційні відрахування, дохід та нерозподілений прибуток.

2. Структурний та динамічний аналіз фінансових ресурсів підприємства продемонстрував стабільне зростання власних фінансових ресурсів, зокрема доходу та нерозподіленого прибутку. У процесі аналізу структури та динаміки

формування фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» було виявлено, що дохід підприємства зріс із 56 610.90 тис. грн у 2021 році до 93 896.70 тис. грн у 2023 році, що становить приріст на 37285,8 тис. грн, або на 39,7%. Нерозподілений прибуток також зріс у 4,7 рази за цей період і склав 19 257,90 тис. грн у 2023 році, що свідчить про стабільне накопичення власних фінансових ресурсів. Витрати на придбання основних засобів також зросли, що є позитивним показником інвестування в розвиток матеріально-технічної бази підприємства. Основні напрями використання коштів включали придбання основних засобів, що сприяло розширенню матеріально-технічної бази підприємства.

3. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів була проведена на основі ключових коефіцієнтів ліквідності та оборотності, що показали високу загальну ліквідність та позитивну динаміку оборотності активів і власного капіталу. Це свідчить про ефективне управління ресурсами та фінансову стійкість підприємства.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

3.1. Напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів підприємства у сучасних умовах

Економічна нестабільність та інфляційні процеси створюють значні ризики для підприємницької діяльності, що вимагає від бізнесу пошуку нових підходів до управління фінансовими ресурсами та оптимізації джерел їх формування.

На тлі зовнішніх викликів і внутрішніх труднощів підприємства повинні розробляти гнучкі стратегії для забезпечення фінансової стійкості та збереження конкурентоспроможності. Сучасні умови вимагають диверсифікації джерел фінансування, активного використання інноваційних фінансових інструментів і підвищеної уваги до управління оборотним капіталом. Водночас постає завдання мінімізації фінансових ризиків та забезпечення доступу до нових інвестиційних ресурсів, що є надзвичайно важливим для розвитку та підтримки бізнесу в кризових умовах.

Замість того, щоб покладатися на один основний джерело, як-от банківські кредити, підприємствам варто звертатися до альтернативних варіантів: власний капітал, реінвестування прибутків, випуск корпоративних облігацій, залучення прямих інвестицій чи співпраця з іноземними партнерами. Диверсифікація знижує залежність від одного джерела фінансування і дозволяє підприємству залишатися гнучким у кризових ситуаціях, коли певний канал фінансування стає недоступним чи надто дорогим.

Співставлення потреб підприємства у фінансових ресурсах із наявними обсягами дає змогу за допомогою фінансового планування створити оптимальний план їх використання, вдосконалити структуру джерел їх формування та оцінити потенційні ризики і загрози. Важливо, щоб фінансове

планування та використання ресурсів мали комплексний підхід. Процес формування фінансового плану підприємства має ґрунтуватися на таких методах, як економіко-математичне моделювання, бюджетування, метод оптимізації планових рішень, нормативний, розрахунково-аналітичний та балансовий методи.

Такий підхід дозволяє ефективніше використовувати фінансові ресурси та забезпечувати стійкий розвиток підприємства навіть в умовах економічної нестабільності (рис. 3.1).

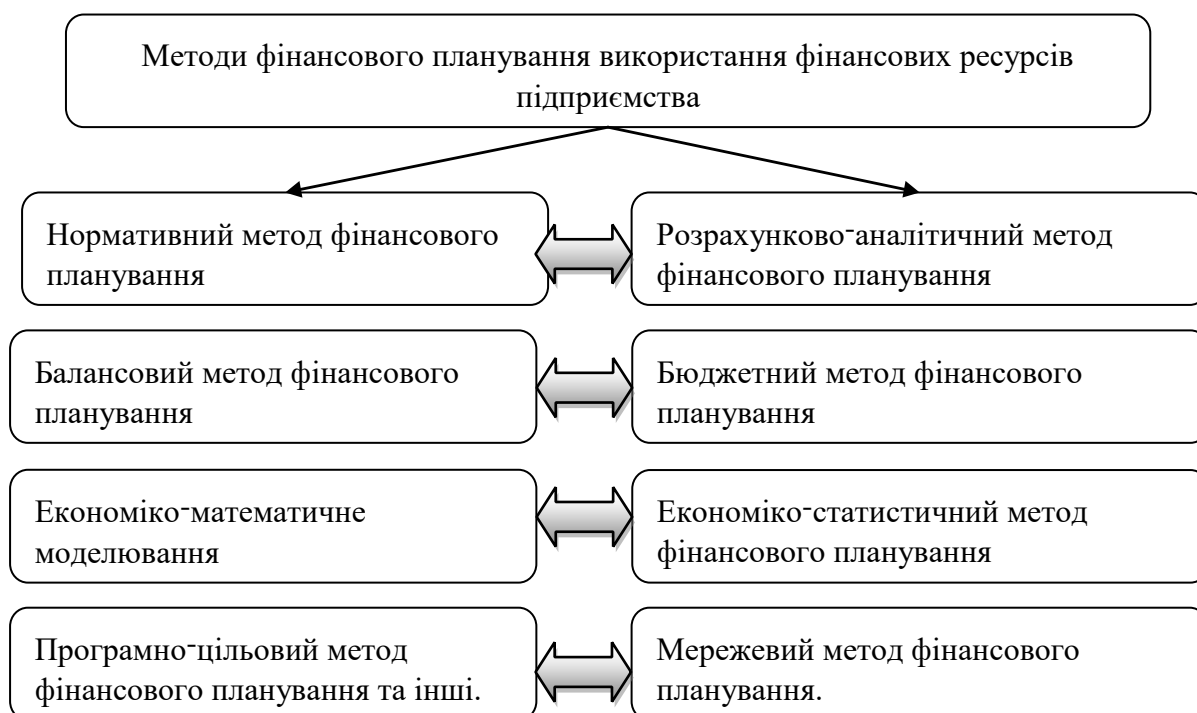

Рис. 3.1. Методи планування фінансового застосування ресурсів фінансових підприємства [62, с. 236].

Отже, у поточних реаліях українського бізнесу, особливо для малих і середніх підприємств, впровадження стратегій оптимізації фінансових ресурсів є не лише актуальною, але й невідкладною потребою. Це забезпечить підприємствам стабільну діяльність, фінансову стійкість та здатність оперативно адаптуватися до зовнішніх змін. Зрештою, такі кроки сприятимуть відновленню та зміцненню економіки України в цілому, що є вкрай важливим у нинішніх складних умовах.

Оптимізація фінансових ресурсів підприємства є ключовим завданням фінансового менеджменту, оскільки ефективність їх формування тісно пов'язана з якістю управління. На українських підприємствах менеджмент часто не досягає належного рівня через відсутність цілісного підходу до фінансового управління, недосконалу систему внутрішніх відносин між працівниками і керівництвом, а також брак досвіду у сфері фінансового управління. Фінансові менеджери часто не мають практичних навичок використання фінансового аналізу для ухвалення управлінських рішень.

Підвищити кваліфікацію менеджерів можна шляхом проведення бізнес-тренінгів, запровадження системи фінансового контролінгу та впровадження ефективних інформаційних систем управління [18, с. 42]. Підприємства, що використовують лише власний капітал, мають високу фінансову стійкість, проте обмежений потенціал зростання прибутковості. Навпаки, підприємства, що залучають позикові кошти, мають вищий фінансовий потенціал і можливість підвищити рентабельність, проте стикаються зі зниженням фінансової стійкості [21, с. 59].

Для майбутнього розширення діяльності підприємство має збільшити власний капітал. Це можна зробити через накопичення нерозподіленого прибутку або залучення додаткових фінансових ресурсів від власників [31, с. 25]. Важливим фактором у формуванні фінансових ресурсів є правильний вибір джерел фінансування. Однак на практиці суб'єкти господарської діяльності доволі часто стикаються з обмеженими можливостями, такими як відсутність державної підтримки для малого та середнього бізнесу, складності з отриманням субсидій та не вигідні умови банківського кредитування через високі відсоткові ставки.

Одним з важливих джерел формування фінансових ресурсів є амортизаційні відрахування, які забезпечують повне відновлення основних фондів підприємства [60, с. 126].

Під час вибору оптимальної стратегії фінансування необхідно враховувати вибір джерел, обсяги грошових потоків, періоди їх надходження та

терміни повернення, щоб забезпечити достатнє фінансування підприємства і ефективне використання капіталу. Це дозволяє підприємству виконувати свої зобов'язання своєчасно і з мінімальними витратами. Однак, при оцінці вартості джерел фінансування існують певні недоліки, які можуть перешкодити прийняттю оптимального рішення, навіть якщо метод здається обґрунтованим.

Найбільш поширені проблеми включають:

- орієнтацію лише на плату за користування позиковими коштами без врахування додаткових витрат, які можуть суттєво впливати на загальну вартість фінансування;
- ігнорування фактора часу, що при довгостроковому фінансуванні може вплинути на вартість залучених коштів та суми платежів за їх використання;
- недостатньо обґрунтовані критерії оптимізації, що можуть не відповідати реальним умовам підприємства;
- економіко-математичні моделі часто не враховують важливих обмежень, пов'язаних із забезпеченням фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Ці недоліки можуть впливати як на довгострокове, так і на короткострокове фінансування. Їх значимість і вплив на економічну доцільність фінансування особливо важливі при виборі варіанту для довготривалого фінансового забезпечення.

Практика показує, що використання різних методів для структуризації ресурсів підприємства може призводити до різних результатів. Тому, для точнішої оцінки витрат на фінансування і уникнення цих недоліків, слід детально аналізувати вартість фінансових ресурсів, тобто загальну суму коштів, яку потрібно сплатити за використання певного обсягу залучених ресурсів протягом терміну їх використання.

Для вдосконалення процесу оптимізації джерел формування фінансових ресурсів на ТОВ «МІЖ-БУД» можна запропонувати декілька стратегічних напрямів табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів
підприємства**

Напрями оптимізації	Опис
Оптимізація вибору джерел фінансування	Порівняння вартості капіталу з різних джерел для визначення найбільш вигідних варіантів. Обмеження використання дорогих кредитних ресурсів, пошук альтернатив.
Амортизаційні відрахування та реінвестиції	Використання амортизаційних відрахувань для оновлення основних засобів, що знижує залежність від зовнішніх позик та підвищує стабільність фінансових потоків.
Підвищення кваліфікації фінансових менеджерів	Професійний розвиток працівників для покращення управління фінансовими ресурсами, оптимізації витрат та підвищення фінансової безпеки підприємства.
Покращення структури капіталу	Оптимізація співвідношення власних і позикових коштів для зменшення ризику ліквідності та підвищення інвестиційної привабливості компанії.
Впровадження інформаційних систем управління фінансами	Використання автоматизованих систем обліку та аналітики для покращення контролю за фінансовими потоками та оперативного планування капіталовкладень.
Стимулювання чистого грошового потоку	Розробка заходів для збільшення чистого грошового потоку через диверсифікацію доходів, оптимізацію витрат та підвищення ефективності операційної діяльності.

Забезпечення постійного контролю за станом фінансових ресурсів

дозволить оцінювати ефективність управління ними та вплив цих рішень на рентабельність і розвиток підприємства. При дотриманні зазначених рекомендацій, підприємство зможе значно підвищити свою фінансову стійкість, зберегти конкурентні позиції на ринку і забезпечити стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

3.2. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання

Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання є одним із ключових завдань для забезпечення стабільного розвитку та конкурентоспроможності підприємств. Ефективне використання фінансових ресурсів передбачає не лише раціональний розподіл коштів між різними сферами діяльності, а й мінімізацію втрат, підвищення рентабельності, покращення управлінських процесів та зниження ризиків.

Для забезпечення стабільного розвитку економіки України необхідно вирішити ряд ключових проблем, серед яких особливу увагу варто приділити підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів підприємств. Це питання набуває важливості через зміну умов функціонування підприємств у ринковому середовищі. Використання фінансових ресурсів у сучасних складних економічних умовах є недостатньо ефективним, що призводить до втрати підприємствами фінансової незалежності та платоспроможності. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів стає одним із головних завдань для кожного підприємства, оскільки від цього залежить його фінансовий добробут. Стійкість фінансового стану підприємства напряду пов'язана з тим, наскільки ефективно використовуються його фінансові ресурси.

В умовах війни надзвичайно важливим є ефективне управління оборотними коштами. Збільшення оборотності дебіторської та кредиторської

заборгованості дозволить швидше повертати вкладені кошти, зменшити фінансове навантаження та забезпечити підприємство необхідними фінансовими ресурсами для оперативного функціонування.

Мобілізація значної частини персоналу впливає на кадровий потенціал, що вимагає переосмислення підходів до управління людськими ресурсами. Відсутність ключових фахівців може спричинити додаткові фінансові втрати, тому важливо інвестувати в навчання і перекваліфікацію персоналу, забезпечуючи збереження основних компетенцій на підприємстві.

Додатковим викликом є ракетні обстріли, що загрожують інфраструктурі та примушують підприємства забезпечувати безпеку своїх ресурсів, розглядаючи варіанти децентралізації виробництва та зберігання, а також страхування активів.

Для досягнення ефективного використання фінансових ресурсів підприємства необхідно постійно вдосконалювати наявні методи управління та розробляти нові підходи, які враховують економічну ситуацію в Україні. Ефективна діяльність підприємства забезпечується оптимальним використанням фінансових ресурсів, що означає раціональне використання грошових коштів. Це є основним завданням фінансових менеджерів, які відповідають за фінансове планування. Їх роль полягає у визначенні напрямків використання фінансових ресурсів, орієнтуючись на активну частину коштів – грошові засоби [30, с. 203]. Однак ефективне використання фінансових ресурсів – це не лише отримання максимальної вигоди, але й правильний їх розподіл, що сприятиме досягненню оптимальних результатів від їх використання.

Фінансовий стан підприємства відображає ефективність його діяльності. Незадовільний фінансовий стан негативно позначається на обсягах випуску продукції та рівні фінансових ресурсів. Проте, вдале управління ресурсами та їх ефективне використання можуть суттєво покращити фінансовий стан підприємства та зміцнити його позиції на ринку збуту [61, с. 12].

Багато підприємств, незалежно від форми власності, розміру чи виду діяльності, повинні чітко визначати не тільки цілі, але й стратегії своєї

діяльності. У сучасних умовах успіху можуть досягти лише ті компанії, які завчасно сформулювали свою стратегію розвитку, зокрема фінансову стратегію [18, с. 45].

Для того щоб ефективно використовувати фінансові ресурси з метою зростання вартості підприємства, необхідно збільшувати вартість його виробничих потужностей та загальну вартість активів. Якщо метою підприємства є максимізація його ринкової вартості, то фінансові ресурси слід спрямовувати на ті напрями, які забезпечать позитивний вплив на цей показник.

Фінансові ресурси підприємства разом із матеріальними та трудовими ресурсами формують основу для його стабільного функціонування, тому прийняття ефективних рішень щодо їх використання вимагає виважених управлінських підходів [28, с. 240].

Оцінити ефективність використання фінансових ресурсів можна через показники оборотності активів та рентабельності. Підвищити ефективність можна шляхом зменшення терміну обороту активів та підвищення рентабельності за рахунок зниження витрат і збільшення прибутку.

Співвідношення власних та залучених коштів підприємства є індикатором його платоспроможності та фінансової стійкості. Досягнення максимального прибутку можливе лише за умови оптимального розподілу всіх ресурсів, зокрема фінансових. Нестача одного з ресурсів може призвести до порушення роботи підприємства та зниження прибутку. Водночас надмірне накопичення одного з ресурсів може негативно вплинути на інші, що також знизить ефективність діяльності [61, с. 117].

Ефективне використання фінансових ресурсів підприємства також можна оцінити через зростання його вартості та створення доданої грошової вартості.

З економічної точки зору, ефективність може змінюватися під впливом таких чинників: а) впровадження нових технологій та удосконалення організації виробництва завдяки досягненням науково-технічного прогресу; б) орієнтація на інтенсивний розвиток економіки; в) вдосконалення механізмів

підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

Якість використання ресурсів підприємства значною мірою залежить від впливу цих чинників. Основним завданням підприємства, що прагне підвищити ефективність використання своїх ресурсів у сучасних умовах, є збільшення прибутковості капіталу, обсягу виручки та нарощення показників рентабельності. Це можна досягти такими шляхами:

1. збільшення обсягів реалізації продукції;
2. усунення перевитрат на сировину, матеріали, загальновиробничі витрати та втрат від браку;
3. скорочення позареалізаційних витрат;
4. реалізація невикористаних матеріалів та устаткування;
5. модернізація виробництва;
6. впровадження прогресивних форм організації праці;
7. коригування стратегії та тактики діяльності підприємства [36, с. 47].

Ефективне використання фінансових ресурсів підприємства проявляється у підвищенні рівня рентабельності та залежить від багатьох факторів. У сучасних умовах, одним із ключових впливів на ефективність використання коштів є кризовий стан економіки, який виникає незалежно від діяльності самого підприємства.

На основі наведених рекомендацій, пропонується впровадити наступні заходи для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства:

1. Зниження всіх видів витрат шляхом оптимізації процесів і ресурсів.
2. Проведення грамотної дивідендної політики для раціонального розподілу прибутку між акціонерами і реінвестуванням у розвиток підприємства.
3. Вивчення та використання механізму впливу фінансового левериджу для оптимізації рівня прибутковості власного капіталу і зниження фінансового ризику.
4. Проведення заходів щодо модернізації виробництва для підвищення

продуктивності та зниження витрат на одиницю продукції.

5. Вибір найбільш підходящого методу нарахування амортизації для зменшення податкового навантаження і збереження конкурентоспроможності.

6. Ідентифікація короткострокових цілей підприємства для підвищення гнучкості фінансових рішень.

7. Оцінка фактичного обсягу фінансових ресурсів і прогнозування їх надходження у короткостроковій перспективі.

8. Визначення пріоритетних напрямів використання фінансових ресурсів у відповідності до поточних умов ринку та економічної ситуації.

9. Аналіз нераціональних варіантів розподілу фінансових ресурсів для запобігання збиткам та фінансовим втратам.

10. Обрання оптимальних варіантів використання коштів, базуючись на визначених критеріях ефективності та фінансової стійкості.

11. Внесення коректив у вибрані варіанти залежно від змін зовнішніх та внутрішніх умов для забезпечення гнучкості управління фінансовими ресурсами [14, с. 32].

Таким чином, ефективне використання фінансових ресурсів прямо впливає на фінансову стійкість підприємства, його ліквідність, платоспроможність, ділову активність та рентабельність. Ефективне управління фінансовими ресурсами є основою для фінансової стабільності підприємства та його подальшого розвитку.

Для оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства варто звернути увагу на збалансованість власного та позикового капіталу, що допоможе мінімізувати фінансові ризики та підвищити фінансову стійкість підприємства. Важливим кроком у цьому напрямку є залучення довгострокового фінансування, яке зменшить залежність від короткострокових кредитів та покращить ліквідність компанії. Одночасно потрібно раціонально використовувати амортизаційні відрахування як ключове джерело власних фінансових ресурсів для оновлення основних засобів та підтримки технологічного потенціалу підприємства.

Резервний капітал повинен стати важливим елементом у структурі фінансових ресурсів підприємства. Накопичення резервів дозволить забезпечити фінансову стабільність у випадку непередбачуваних витрат або тимчасових труднощів з надходженням доходів. Водночас, залучення інвестицій у вигляді випуску акцій або облігацій може допомогти підприємству підвищити капіталізацію без збільшення боргового навантаження.

Окрім цього, використання податкових пільг та державної підтримки є важливим чинником оптимізації фінансових ресурсів у сучасних умовах. Підприємство може скористатися наданими можливостями для зниження податкового навантаження, що позитивно вплине на його фінансовий стан.

Загалом, для ефективної оптимізації фінансових ресурсів ТОВ «МІЖ-БУД» важливо впроваджувати заходи з модернізації виробництва, які зменшать витрати на виробництво, підвищать ефективність використання фінансових ресурсів та сприятимуть довгостроковій стійкості компанії в умовах сучасних викликів.

Висновки до розділу 3

Дослідження можливих напрямків оптимізації джерел формування фінансових ресурсів підприємства та підвищення ефективності їх використання в сучасних умовах показало:

1. Ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства є ключовим фактором його фінансової стійкості, ліквідності та здатності адаптуватися до складних економічних умов. Для підприємства ТОВ «МІЖ-БУД» основними напрямками вдосконалення має бути оптимізація структури джерел фінансування, розробка нових стратегій залучення коштів та використання інструментів фінансового планування.

2. Запропоновані наступні заходи для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів: впровадження системи контролю за

витратами, оптимізація дивідендної політики, проведення заходів із модернізації виробничого процесу та оптимізація фінансових зобов'язань підприємства. Це дозволить не лише підвищити прибутковість капіталу, але й зменшити фінансові ризики.

3. Також було проаналізовано зарубіжні методики управління фінансовими ресурсами, такі як Дюпонівська система та SWOT-аналіз, які можуть бути адаптовані та впроваджені на українських підприємствах, зокрема на ТОВ «МІЖ-БУД». Було підкреслено, що в умовах обмежених фінансових ресурсів і високих ризиків важливо використовувати інтегральні підходи до аналізу та управління фінансами.

4. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню фінансової стабільності ТОВ «МІЖ-БУД», дозволить більш ефективно використовувати наявні фінансові ресурси, зберігаючи при цьому гнучкість у реагуванні на зовнішні виклики.

ВИСНОВКИ

Дослідження, проведене в магістерській роботі на тему управління ефективністю формування фінансових ресурсів підприємства на прикладі ТОВ «МІЖ-БУД», дозволило зробити такі висновки:

1. Фінансові ресурси – це сукупність власних та залучених коштів, які використовуються для фінансування діяльності підприємства, включаючи інвестиції в основні засоби, оплату праці, покриття витрат і виконання зобов'язань. У сучасних умовах ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства полягає у забезпеченні балансу між власними та залученими джерелами фінансування. Для досягнення фінансової стійкості підприємство має розробляти систему управління фінансовими ресурсами, яка включає елементи планування, контролю та аналізу. Використання такої системи сприяє підвищенню ефективності управління фінансовими потоками та забезпечує своєчасне фінансування всіх аспектів діяльності підприємства.

2. Визначено, що будь-яке підприємство використовує як власні, так і залучені кошти для фінансування своєї діяльності. Власні кошти підприємства, зокрема прибуток, амортизаційні відрахування та нерозподілений прибуток, є основою для забезпечення фінансової незалежності. Залучені ресурси, такі як банківські кредити та кредиторська заборгованість, дозволяють розширити виробничу діяльність і забезпечити фінансову стійкість в умовах ринкових коливань. Збалансоване використання власних і залучених ресурсів є ключовим аспектом фінансового управління.

3. В рамках дослідження було розглянуто основні методи оцінки ефективності використання фінансових ресурсів, такі як аналіз ліквідності, рентабельності та платоспроможності. Встановлено, що регулярний аналіз фінансових показників дозволяє підприємству вчасно виявляти ризики та вживати відповідних заходів для підвищення ефективності використання ресурсів. Рекомендується використовувати комплексний підхід до оцінки

ефективності, який враховує всі аспекти діяльності підприємства, зокрема оборотність активів та структуру капіталу.

4. ТОВ «МІЖ-БУД» є підприємством, яке спеціалізується на виробництві будівельних металевих конструкцій та інших видів продукції. Протягом досліджуваного періоду підприємство активно використовувало як власні, так і залучені джерела фінансування. Основним джерелом власних фінансових ресурсів є прибуток, який використовується для розвитку підприємства та модернізації виробництва. Залучені ресурси, такі як кредити та кредиторська заборгованість, використовуються переважно для покриття короткострокових фінансових потреб і підтримання ліквідності підприємства..

5. Структура фінансових ресурсів підприємства змінювалася в залежності від умов ринку. Спостерігалось зростання власних коштів, зокрема за рахунок прибутку, що дозволило підприємству активно інвестувати в основні засоби та модернізацію виробництва. Підприємство також обережно залучало зовнішні ресурси, що свідчить про його стабільне фінансове становище. Під час аналізу структури фінансових ресурсів підприємства було встановлено, що за період 2021–2023 рр. власні фінансові ресурси склали значну частку в загальній структурі фінансування. Так, у 2023 році дохід підприємства склав 93 896.70 тис. грн, а чистий прибуток – 7 589.00 тис. грн. При цьому відзначено позитивну динаміку зростання власних ресурсів, що сприяє фінансовій стійкості підприємства. Основними напрямками використання коштів стали витрати на придбання основних засобів та поповнення резервного капіталу. Довгострокові зобов'язання залишалися стабільними, що свідчить про надійну фінансову стратегію.

6. Проведений аналіз показав, що ТОВ «МІЖ-БУД» ефективно використовує свої фінансові ресурси, що підтверджується стабільними показниками ліквідності та рентабельності. Однак є потенціал для покращення управління оборотними активами, що дозволить підвищити швидкість обороту капіталу та зменшити кредиторську заборгованість.

7. Було запропоновано кілька шляхів оптимізації джерел фінансування,

зокрема активніше використання власних ресурсів через підвищення ефективності внутрішніх процесів. Також рекомендовано покращити структуру залучених ресурсів з метою зменшення фінансових ризиків і забезпечення стабільного розвитку підприємства.

8. Дослідження показало, що підвищення ефективності можливе через скорочення витрат, підвищення продуктивності праці та використання сучасних технологій управління фінансами. Підприємство має зосередитися на оптимізації своїх витрат і збільшенні обсягів реалізації продукції, що дозволить зміцнити фінансове становище та забезпечити його стійкість на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бадаковський В. Ю. Проблеми залучення кредитних ресурсів вітчизняними підприємствами. *Фінанси України*. 2015. № 1. С. 106–112.
2. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 328 с.
3. Батрак О.В. Фінансова стійкість як об'єкт діагностики швейних підприємств в системі антикризового управління. *Економіка та держава*. 2020. № 4. С. 241-245.
4. Батракова Т.І., Бондар В.В. Напрями підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2015. №15(5). С. 54–60.
5. Білик М.Д. Фінанси підприємств. К.: Знання, 2005. 820 с.
6. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент. К.: Ельга, 2008. 722 с.
7. Бланк І., Ситник Г. Планування грошових потоків підприємства. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2016. № 5. С. 31–46.
8. Бланк І.А. Управління активами: монографія. Київ: Ніка-Центр, Ельга, 2000. 720 с.
9. Близнюк О. П., Горпиненко А. П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Міжнародного слов'янського університету. Серія: Економічні науки*. 2012. Т. 15, № 2. С. 52–58.
10. Бойко Є. М. Сучасний стан та проблеми процесу формування фінансових ресурсів підприємства в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 5. С. 15–16.
11. Бондар О.А., Кучер В.А. Особливості формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах. *Modern Economics*. 2017. №6. С. 6–14.
12. Бондаренко О.С. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання. *Економіка та держава*.

2018. №6. С. 21–24.

13. Бровко Л.І., Мозговий М.О. Економічна сутність, склад і структура фінансових ресурсів підприємства. Наукові та прикладні аспекти удосконалення обліково-фінансового забезпечення підприємств в умовах нестійкої економіки: колективна монографія / за ред. І.П. Приходька, О.М. Губарик. Дніпро: Пороги, 2021. С. 154–163.

14. Бугас В. В., Коваль А. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Modern Economics*. 2023. № 37. С. 32-34.

15. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К., Ірпінь. : Перун, 2005. 1728 с.

16. Василик О. Д. Теорія фінансів: підручник. К.: НІОС, 2001. 416 с.

17. Гвоздей Н.І., Бондарук І.С., Вінницька О.А. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Економічний аналіз*. 2018. №1. С. 216–221.

18. Герасимчук О.В. Шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Економічний простір*. 2018. №153. С. 40–45.

19. Глушко А.Д., Філіп М.Ф. Науково-методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. №23. С. 470–474.

20. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/436-15>.

21. Григораш Т.Ф. Шляхи вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства. *Економічні науки*. 2014. №10(13). С. 59–61.

22. Гриценко Т.В., Бровко Л.І. Теоретичні та практичні аспекти управління фінансовим станом підприємства в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2018. №9. С. 465–469. URL: <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/1446>.

23. Данилко В.К., Ситий Д.В. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємства за умов ринкової економіки. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. №2.

С. 102–108.

24. Джерелейко С.Д. Управління фінансовими ресурсами промислових підприємств. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/156.pdf.

25. Добринь С.В. Організація системи управління фінансовими ресурсами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. №10. С. 37–40.

26. Довбня С. Б. Оптимізація програми фінансування підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 18. С. 79–82.

27. Єфремова Н. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства: їх склад та оптимізація структури. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2013. № 3. С. 53–61.

28. Загоруйко Ю. І. Фінансова стійкість підприємств як економічна категорія. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія: Економічні науки*. 2013. № 4. С. 236–247.

29. Кірсанова А.М., Точонов І.В. Фінансові ресурси підприємства та ефективність їх використання. *Збірник наукових праць ДонНАБА*. 2015. №(1). С. 116–122.

30. Корчевська Л.О., Адвокатова Н.О. Вартісний підхід до визначення фінансової стійкості підприємств. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2021. Вип. 1 (76). С. 198–203.

31. Косова Т.Д., Ярошевська О.В., Соломіна Г.В. Фінансова діагностика і регулювання потенціалу стратегічного розвитку корпоративних підприємств. *Ефективна економіка*. 2020. №4. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2020/4.pdf

32. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: Центр навч. л-ри, 2013. 156 с.

33. Куліков П.М., Іващенко Г.А. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства: навч. посіб. Харків: ВД "ІНЖЕК", 2009. 156 с.

34. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Економіка*. 2013. Вип. 2. С. 140–148.

35. Лапа А. Є. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія: Економічні науки*. 2013. № 4. С. 289–297.
36. Линенко А. В. Оптимізація структури джерел фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Запорізького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. № 2. С. 47–55.
37. Лобачева І. Ф., Даценко Г. В., Кудирко О. М. Моделювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2023. № 7. С. 5-10.
38. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2016. № 2. С. 71–74.
39. Мацьків В. Складові фінансового забезпечення розвитку аграрного сектору. *Сталий розвиток економіки*. 2015. №3. С. 276–281.
40. Незалежний журналістський бізнес-портал MIND. URL: <https://mind.ua>.
41. Ніпіаліді О. Ю., Карпишин Н. І. Фінанси підприємств: навч. посіб. Тернопіль: Економічна думка, 2009. 232 с.
42. Опарін В. М. Фінанси. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: КНЕУ, 2005. 240 с.
43. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
44. Петренко Ю. В. Оптимізація джерел фінансових ресурсів підприємств. *Фінанси України*. 2019. № 6. С. 91–95.
45. Погріщук Г.Б., Руденко В.В. Управління фінансовими ресурсами підприємств в ринкових умовах. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. 5(4). С. 107–110.
46. Поддєрьогін А. М., Білик А. М., Буряк Л. Д. Фінанси підприємств. К.: КНЕУ, 2004. 546 с.
47. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ:

Центр навч. л-ри, 2010. 488 с.

48. Поліщук Д.С. Напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів підприємства у сучасних умовах. Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць XII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (16 червня 2023 р.). Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. С. 239-244.

49. Пройда-Носик Н. Н., Грабарчук С. С. Фінансові ресурси підприємства. *Фінанси України*. 2013. № 1. С. 96–103.

50. Радіонов Ю.Д. Управління фінансовими ресурсами держави в умовах воєнного стану. *Економіка України*. 2023. №1. С. 20-43.

51. Семенова К.Д. Аналіз тенденцій і прогнозування фінансових показників діяльності підприємств України. *Держава та регіони*. 2019. №5(110). С. 238–242.

52. Словник економіко-фінансових показників, коефіцієнтів, індикаторів. URL : <https://www.finalon.com/slovnik-ekonomichnikh-pokaznikiv>

53. Слюсаренко К. В., Британ С. А. Проблеми формування та використання фінансових ресурсів підприємств України в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*. 2015. № 5 (20). С. 84–91.

54. Солоджук Т.В. Фінансові ресурси системи соціального страхування України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2018. Вип. 14 (2). С. 78–87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2018_14%282%29__13.

55. Сухонос О. М. Особливості управління власним капіталом підприємства. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія: Економічні науки*. 2013. № 4. С. 399–411.

56. Товмасян В.Р. Методичний підхід до оцінювання динаміки економічних результатів фінансової політики підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. №23. С. 23–29.

57. Тютюнник Ю.М., Куліков П.М., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: ПП "Астроя", 2020. 434 с.

58. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Лучко М.Р., Жукевич

С.М., Фаріон А.І. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.

59. Фінансовий словник / уклад. Завгородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. К.: Знання, 2000. 404 с.

60. Фролова Т., Лук'яненко Л., Отченаш К. Фінансовий ресурс розвитку національної економіки: формування та пріоритетні напрями використання. *Міжнародна економічна політика*. 2016. №2(25). С. 126–155.

61. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

62. Чумаченко М. Г. Економічний аналіз: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2021.

63. Шевчук Н. Капітал підприємства: формування та ефективність функціонування. *Ринок цінних паперів України*. 2013. № 5–6. С. 39–43.

64. Шевчук Н.А., Гречухін О.С. Використання фінансових ресурсів на підприємстві. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва: збірник наукових праць*. 2014. Вип. 13. С. 155–160.

65. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2018. 267 с.

66. Щур Р., Мацьків В., Солоджук Т. Стратегії формування фінансового капіталу в сучасних умовах: досвід аграрного сектору. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2023. Вип. 4 (36). С. 267–279.

67. Яременко В.Г., Саламанов Н.М. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. №19(3). С. 158–162.

68. Ярошевська О.В., Кулько-Лабинцева І.В. Джерела залучення фінансових ресурсів на промислових підприємствах. *Економіка та держава*. 2020. №10. С. 30–33.

Додатки